

* O B J E K T I V *

Nr. 25

December 1982

Dansk Fotohistorisk Selskab

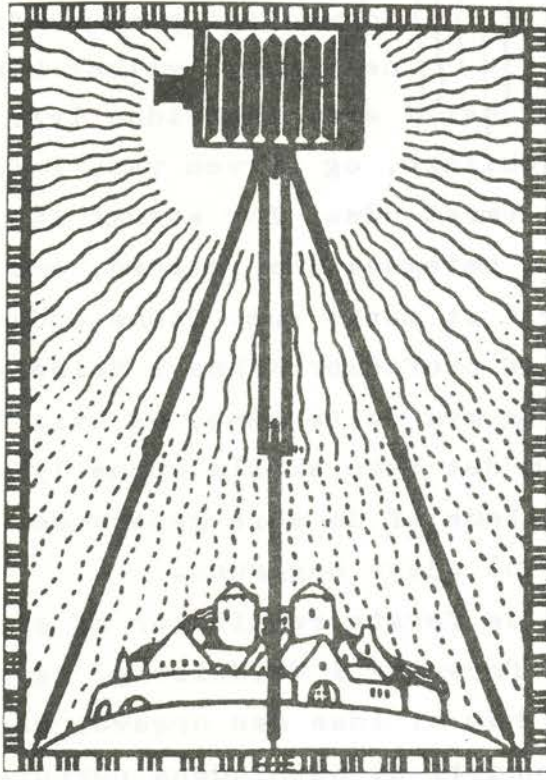

DANSK KAMERA SERVICE TAGENSVEJ 100

2200 KØBENHAVN N. • TELEFON 01-83 87 80

Forsiden:

- Kamera: Småbilledkamera fremstillet af
Jens P. Andersen. (Nellerødmanden)
- Format: 24x36 mm perforeret kinofilm.
300 optagelser pr. film.
- Optik: 2 plankonvekse linser, symmetrisk
monteret, f 1:5 = 58mm.
- Ejer: Lovstads fotohistoriske samling.
(sponsor KODAK a/s) Foto: S. Lovstad.

Indholdsfortegnelse.

Andet halvårs program. 1983. 5

Spændende kamerafund
Af Sigfred Løvstad. 6

"Af en fotoentusiasts opteg-
nelser"
Af Flemming Anholm. 11

Årets Jule-Spøg - Gætteleg. 16

D.F.S. - Båndarkivet. 20

BERLIN - turen 1983. 22

Oldtimere i London. Rejsebrev.
Af Per Ask Nielsen. 24

De tørre pladers tid.
Af F. Berendt. 34

Kollodium-kemien.
Ved F. Berendt. 38

Lumière - farveglasplader.
Ved F. Berendt. 43

August Nagel - 100 år
Af F. Berendt. 48

Aktivitetens debatten udsat.

D.F.S. stiftet 1975

Præsident: Andreas Trier Mørch
Sortedam Dossering 95 A
2100 København Ø
01-26 00 21

Vicepræsident: Ole Schelde
Plantagevej 43
3460 Birkerød
02-81 20 20

Kasserer: Niels Resdahl Jensen
Rygaards Alle 33 A
2900 Hellerup
01-62 09 62
Giro konto: 1 50 64 47

Redaktør: Flemming Berendt
Teglgårdsvej 649
3050 Humlebæk
02-19 22 99

Jylland: Jan Klinksgaard
Ved Skellet 30
6400 Sønderborg
04-43 12 43

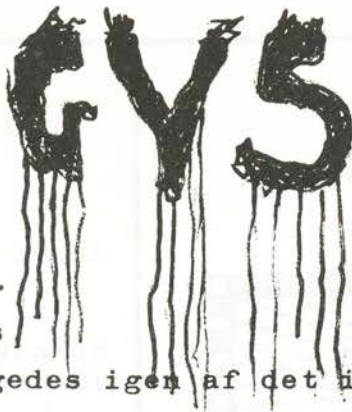
1981 D.F.S. all rights reserved ©

Den 12 November 1873

meddelte professor Franz Boll til akademiet i Berdes ham at opdage et ejenfarvestof i hvirveldyrenes

Årets julehistorie.

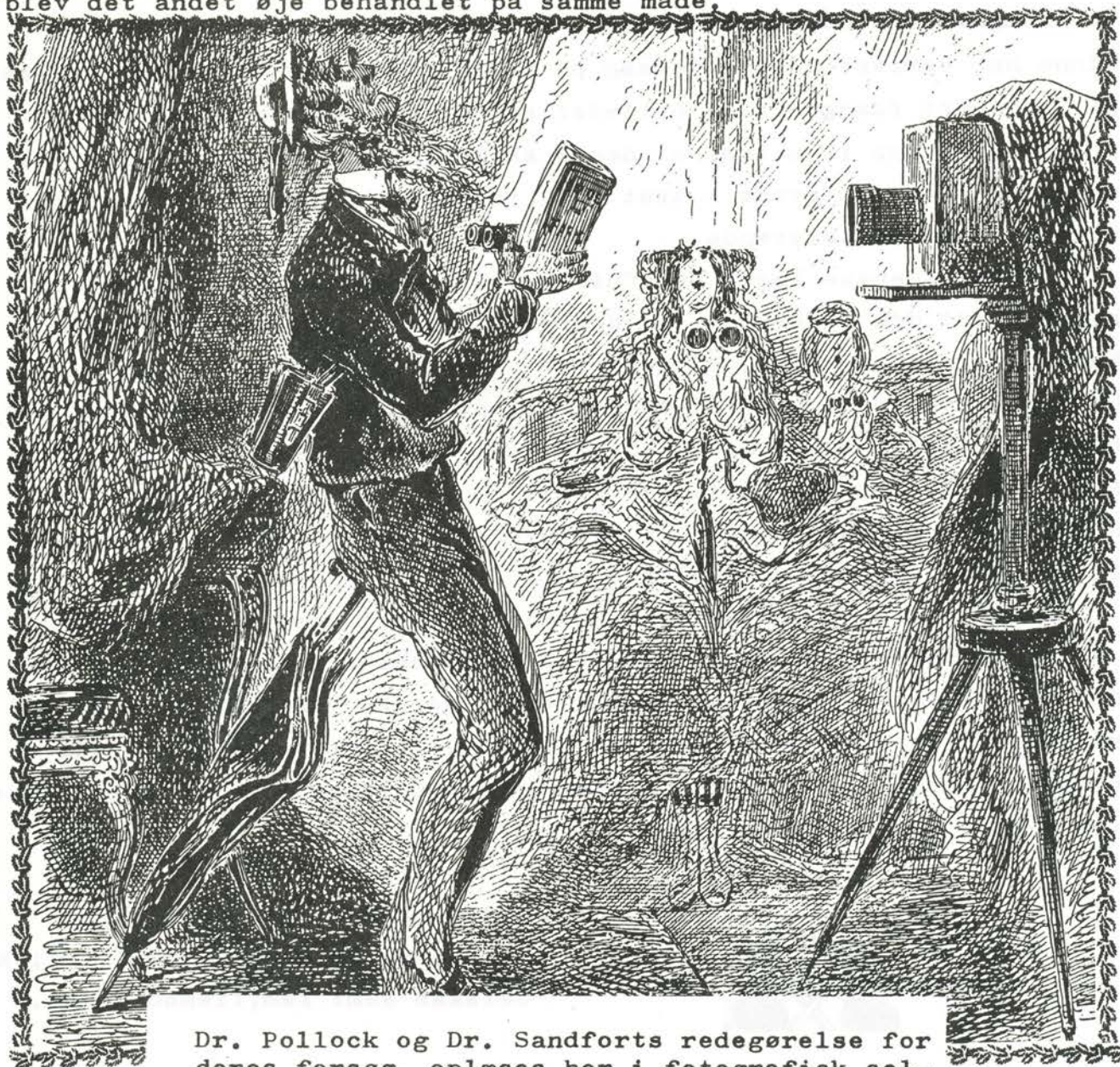
fremkom i mørke, og afblegedes igen af det i øjet indfaldne lys. Efter døden holdt det sig kun i få øjeblikke, og farven var, i tilfælde af, at dyret før det døde havde været udsat for stærkt lys, langt mindre intensiv og måtte nærmest betegnes som lyserød, end når dyret før sin død havde holdt sig i et mørkt rum. Denne opdagelse er derpå nærmere blevet prøvet af professor Kühne i Heidelberg, som tidligere har beskæftiget sig med dette emne, og hvis forsøg navnlig gik ud på at undersøge, om det ikke skulle kunne lykkes at fastholde om end i kort tid det billede af de ydre genstande, som ved farvestoffets hjælp er dannet på øjets baggrund.

lin at det var lykkedommeligt purpurrødt nethinde, hvilket kun

Den 5 Januar 1874 forelagde Kühne de første resultater af sine undersøgelser for den naturhistoriske forening i Heidelberg, og af disse fremgår det, at det er lykkedes ham at løse den opgave, han havde stillet sig. Kühne har nemlig fundet, at nethindens purpurfarvestof, eller "das Sehpurpur", som han kalder det, ikke er i den grad knyttet til livet, som Boll antog, at det straks forsvinder efter døden. Men man må træffe sine forsigtighedsregler. Det kan ikke nytte at operere i fuldt dagslys, thi det vil da gå på samme måde, som hvis fotografen behandlede den plade, han udtog af kamerate, og på hvilken billedet findes, i fuldt dagslys, kun med den forskel, at medens fotografens plade i så tilfælde vil blive sort over det hele, vil nethinden blive hvid eller rettere farveløs. Fotografen skynder sig derfor ind i et værelse, hvis vinduer er af gult glas, thi de lysstråler, som trænger igennem dette, udøver kun ringe virkning på pladen. Forsøgene med nethinden må ligeledes foretages i en sådan belysning, der også kan frembringes ved at farve det lys, man bruger, gult ved hjælp af en Natriumforbindelse. Anstiller man nu forsøgene i en sådan belysning, vil man finde, at nethinden kan bevare sin purpurfarve endog i flere døgn, ja det gør ikke engang noget, at nethinden umiddelbart før døden har været udsat for dagslyset, når blot behandlingen foregår i mørke eller i gult lys. Men endnu mere overraskende er det dog, at en udpræpareret nethinde, som i dagslyset har mistet sin farve, kan få den igen,

når den lægges tilbage på årehindens sorte farvelag, hvorfra den er taget, forudsat at øjet endnu er friskt.

Men den opgave, som Kühne havde stillet sig, var at søge at bevare det billede af de ydre genstande, som danner sig på øjets nethinde ved hjælp af purpurvarven, eller, om man vil, at frembringe et fotografi, aftaget på nethinden som fotografisk plade. Også dette er lykkedes ham. Kaninerne, der så ofte må holde for ved anatomiske undersøgelser, tjente også i dette tilfælde som forsøgsmateriale. En farvet kanin som i nogen tid var blevet holdt i et mørkt rum, blev dræbt i dette, idet man hurtigt skar hovedet af. Dette behandlede derpå som et Camera obscura, det blev opstillet foran et vindue med øjnene rettet mod lyset, og efter at fotograferingen havde varet i tre minutter, blev det ene øje udskåret i natriumbelysning og straks lagt i alunopløsning for at forhindre, at årehindens farvestof atter skulle fremkalde den røde farve. To minutter senere blev det andet øje behandlet på samme måde.

Dr. Pollock og Dr. Sandforts redegørelse for deres forsøg, oplæses her i fotografisk selskab i London.

Den næste morgen blev nethinderne taget op af alunopløsningen, og da de ved at ligge så længe i denne opløsning var blevet temmelig faste, lod de sig let løsne fra årehinden, og man kunne da se på dem et smukt, skarpt billede, der i det først udtagne øje var lyserødt, i det andet ganske hvidt og meget klart.

Den danske professor Panum fra instituttet af samme navn har gentaget dette forsøg og har i det sidste hefte af "Tidsskriftet for naturvidenskaberne" givet en forklaring og et billede af en af ham udpræpareret nethinde, på hvilken man ser et tydeligt og skarpt kontureret, om end noget svagt billede af det vindue, mod hvilket øjet havde været vendt. Vinduets kors med karm, siger han, var purpurfarvede, ruderne derimod hvide, lysest i det parti, som svarede til de øverste ruder, igennem hvilken himlen var synlig. Den smukke røde farve tabte sig hurtigt i dagslyset, men billedet var ved den noget svage eftermiddagsbelysning endnu kendeligt, adskillige minutter længere end jeg havde ventet. Sluttes han.

Kühne har varieret disse forsøg på mange måder, og tilvejebringelse af denne art fotografiske billeder er derved hævet over al tvivl.

Nu skal man ikke tro, at denne skildring udelukkende bygger på noget nyt, for allerede i året 1857 fremkom der meddelelser fra Amerika om noget tilsvarende.

To amerikanske læger fra Chicago, Dr. Pollock og Dr. Sandfort havde gjort den opdagelse, at den sidste genstand, hvorpå en døende havde fæstnet sit blik, blev bevaret som et fotografi i øjet. Heri skulle man da have et middel til at opdage gerningsmanden, når der blev begået et mord, thi denne ville jo i reglen være den sidste, som den myrdede fæstede sit øje på, og man ville altså i det dobbeltportræt, som fandtes i den myrdedes øjne, havde et frygteligt vidnesbyrd om den skyldige.

Denne historie som også har fundet vej til vore breddegrader, hvor den senest har været omtalt i dagspressen i anledning af mordet i Louisegade, hvor det skulle være "ganske vist", at man i den myrdede kones øjne havde gemt et billede af forbryderen, men dette må neppe have lignet godt, siden man endnu efter ti års forløb ikke har fundet originalen dertil.

F. Berendts

En fredfyldt jul ønskes alle medlemmer af Dansk Fotohistorisk Selskab samt familiemedlemmer.

Torsdag den 20 Januar 1983.

Vi indleder vintersæsonen med, at præsenterer Hr. H.E. Orloff-Jørgensen. Denne har i et langt liv været beskæftiget som lærer bl.a. i tegning formgivning og kunst - men de i selskabet som har fuldt med i fotolitteraturen vil vide, at Orloff-Jørgensen har beriget denne med en del værker. Man husker dem ligge i Tor-kild Henriksens vindue. Denne aften vil vi blive præsenteret for Hr. Jørgensens arbejde med "gummitryk" - denne fra fortiden vidunderlige teknik vil blive anskueliggjort med snak og eksempler. Desuden er man velkommen til at tage de gamle billeder med som man måtte eje, og måske få vished for om det man har er et "gummitryk" eller noget helt andet.

Torsdag den 17 Februar 1983.

Professor Finn Løkkegård, der underviser i historie på Danmarks lærerhøjskole - har denne aften lovet at fortælle om Dansk kortfilm produktion under besættelsen. Nogle af disse film, skabt af ministeriets filmudvalg vil blive vist. Desuden skal vi se den fantastiske film: "Besættelsestidens hverdag" - og her kan vi nok glæde os til noget "inside Stof" af Finn Løkkegård.

Har man sjældne eller sjove ting fra besættelsen som kunne glæde os andre at se, var det måske en idé, at tage det med denne aften.

Torsdag den 17 Marts 1983.

"Karsten Nibur i det lykkelige arabien"

Filminstruktør, producent og forfatteren Ingolf Boisen vil fortælle os om hvordan denne film blev skabt, desuden vil vi komme til at høre om et langt liv i filmbranchen.

Vi kan roligt se hen til en stor aften.

Torsdag den 21 April 1983.

Måske bliver det Aprilsnar - men vi håber at kunne præsenterer hele to pressefotografer som nok vil have et og andet at berette.

Skriftlig meddelelse vil blive fremsendt.

Vi håber at et stort fremmøde vil præge disse mødeaftener

Vel mødt.

Spændende Kamerafund —

af Sigfred Lovstad
Herning. 1982.

Deltagerne i DFS's landsmøde i Århus havde lørdag aften bl.a. lejlighed til at høre lidt om et meget specielt kamera, fremstillet af landsbysnedkeren i Nellerød.

Men da alle medlemmer jo ikke var til stede, har jeg lovet her at omtale min samlings nyerhvervelse.

Der er tale om et kamera konstrueret til brug af den almindelig kendte perforerede 35 mm brede film. Der er blot det specielle ved det, at dette kamera er konstrueret meget tidligt i dette århundrede, tilsyneladende før alle andre fik tanken. Dateringen er imidlertid et vanskeligt problem. Det vil vi vende tilbage til.

Man kan spørge: hvor tidligt har man fået ideen til at benytte 35 mm kinofilm i et kamera. Leicaen der kom i 1925, er forlangst legendarisk, og utallige efterfølgere har fulgt Leica'ens succes.

Før Oskar Barnack i 1913-14 fremstillede de første prøvekameraer, findes der i fotohistorien en række eksempler på forskellige kamerakonstruktioner beregnet for den 35 mm brede filmstrimmel.

Det tidligste synes at være et engelsk patent fra 1908. Det findes omtalt i Brian Coe's bog KAMERABOKEN (norsk udg). Men forfatteren tilføjer at det ikke ser ud til at kameraet er fremstillet.

I Frankrig blev den. 20 september 1913 patenteret et stereoskopisk kamera der benyttede 35 mm film. Det solgtes under navnet Home'os af Jules Richard. Det var udstyret med 2 Tessarobjektiver, og tog 27 par stereobilleder i formatet 18x24 mm. Opmærksomme kataloglæsere vil have bemærket ganske høje priser på dette kamera, de få gange det har været fremme på Photographicaauktion.

Samme år kom det amerikanske Tourist Multiple kamera. Det kunne rumme over 15 meter film, "nok til en hel Europarejse". Men krigen kom, og der var ikke mange amerikanere der kom på turist rejse i Europa. Formatet var også her 18x24 mm, det samme format som når filmen anvendes i et kinokamera.

Hvor tidligt er Nellerød-mandens småbilledkamera?

Ja, mest kendt af disse små kameraer er det som havde tilhørt Ill. Familie Journals rejsende medarbejder globetrotteren Holger Rosenberg, og som desværre brændte på Danmarks tekniske museum i Helsingør i 1978.

Dette kamera benyttede nok 35 mm film, men den var uperforeret. Derved fik Rosenberg et større format. Hans søn, som jeg har været i forbindelse med, taler om at far havde et kamera før dette, men at det blev ombygget. Dette med ombygningen har jeg nok hele tiden været lidt skeptisk overfor. Da jeg i oktober 1977 besøgte Danmarks tekniske museum, og bl.a. fotograferede nævnte kamera, kunne jeg da heller ikke finde tegn på ombygning. I omtalen af Jens Poul Andersen fra Nellerød skriver Holger Rosenberg i 1941, at han har haft kameraet i 35 år. Da manuskriptet er skrevet i 1940, giver dette altså 1905 (evt. 1906). Andre ting taler dog imod at det kan være så tidligt, men helt præcist kan dette endnu ikke sættes på plads.

I alle tilfælde er det kamera som brændte færdiggjort i 1916. For da fik Rosenbergs søn fri fra skole for at hente det i Helsingør. Men hvor er så Rosenbergs første kamera? Ja, jeg vidste jo at der i Nationalmuseets gemmer måtte befinde sig 2 stk. Nellerød-småbilled-kameraer. Men man kunne desværre ikke umiddelbart finde dem frem, da jeg spurgte til dem.

Men da dir. K.O.B. Jørgensen, var i Brede for at låne kameraer til udstillingen FOTOHISTORISK KAVALKADE, skete det lykkelige at Jørgensen rendte på en kasse i hvilken de 2 kameraer lå. Den ene er medtaget på udstillingen i Helsingør. Den anden har jeg lånt i Brede til nærmere studium. Det viste sig at begge disse kameraer er indrettet til uperforeret 35 mm film ligesom det der brændte.

På Politikens forlag udkom i 1964 "Jeg fotograferer" under redaktion af Tommy Frenning. Side 17 vises et Nellerød-Andersen kamera og i teksten står at det er bygget til Holger Rosenberg. (findes også i senere udg. af nævnte bog). I adskillige aviser har dette billede været anvendt når Holger Rosenbergs kamera på Danmarks tekniske museum har været omtalt. Jeg var derfor noget desorienteret da jeg endelig så kameraet i 1977 (som tidl. nævnt). Men det er rigtigt. Også dette er Holger Rosenbergs kamera, det er blot

hans FØRSTE. Jeg har talt med Tommy Frenning om sagen, og han meddeler mig at han i sin tid lånte billedet af Poul Johansen der drev Firma Elfelt. Det var iøvrigt et 8x8 dias, som man måtte tage det ud fra. Så løste sig spørgsmålet om "ombygning" eller "ombytning".

Til hvem kameraet, der i øjeblikket ligger i Helsingør-udstillingen, er bygget, eller hvem det har tilhørt er uklart. Det er muligt det har tilhørt Peter Elfelt, men er ikke sandsynliggjort.

Det kamera som nu er tilgået min samling, viser sig at være det eneste af de nu kendte fire Vellerød-småbilled-kameraer der er konstrueret til DERFORERET 35 mm film. Filmtransporten sker ved med højre hånds tommelfinger at dreje et lille messinghåndtag een omgang. Dette håndtag har direkte forbindelse med et tandhjul forsynet med 13 tænder der passer ind i filmens perforering.

Kameraet har plads til godt 20 meter film. Med det specielle storformat som kameraet er konstrueret til (24x60 mm) giver det over 300 optagelser uden filmskift. Objektivet er meget enkelt bestående af 2 stk. plankonvekse linser symmetrisk monteret i et messingrør. Det er høvdet at Jens Poul Andersen også selv sleb linser, og skulle have gjort det i disse små kameraer. Det tyder intet på. Dog har han sandsynligvis slebet dem til i størrelse.

Kameraet er forsynet med en skydeblender. Der er fire f. værdier angivet ved følgende brødder: $1/3$ $1/8$ $1/10$ $1/15$.

Lukkeren er en art guillotine-lukker der spændes ved at føre en fremspringende messingknub frem i en sprække i kameraets forside. Umiddelbart når denne knub er ført til ende udløses lukkeren. Lukkerhastigheden ligger omkring 1/100 sek.. Jeg har taget nogle billeder med kameraet, også på Kodachrome. Farveoptagelserne står forbavsende pænt, men objektivet kan ikke dække det langstragte format, så enderne er uskarpe.

Man kan godt stille sig spørgsmålet: hvad har egentlig inspireret Nellerød-snedkeren til at lave kameraer med et så lille format. At han overhovedet har gjort det, har sikkert sammenhæng med hans konstruktion af de meget tidlige kinoptagere til hoffotografen Peter Elfelt. Han har altså været fortrolig med filmmaterialet. Men selv det langstragte format 24x60 mm, eller 31x56 mm som den uperforerede film giver, er alligevel meget små formater på den tid da blot et 9x12 cm format blev regnet for et lille format. Måske er det Holger Rosenbergs behov for et lille rejsekamera, der har sat sagen igang. For denne antagelse kan tale, at det kamera som vi nu ved er hans første af slagsen også har det laveste nummer af de nu kendte småbilledkameraer. Det har nr. 305. Det nu sidst fundne til perforeret film har nr. 311 og Rosenbergs nu tilintetgjorte kamera havde nr. 313. Det som er udstillet i Helsingør har nr. 317. Der kan ikke udledes ret meget af disse numre.

Kameraet har tilhørt mangeårig læge i Helsingør, Holger Berge. Jeg har længe vidst at han havde været i besiddelse af et Nellerød-småbilled-kamera. Først i februar måned 1982 lykkedes det med bistand af samlerkollega Axel Gram Møller i Hellebæk, at finde frem til den arving der var i besiddelse af kameraet.

Det er iøvrigt det mest velholdte af de nu kendte fire små Nellerød 35 mm kameraer.

Anskaffelsen er blevet muliggjort ved at Fa. KODAK as, har været sponsor, hvilket jeg er direktionen megen tak skyldig for.

Det store udland ved endnu ikke at vi har så tidlige 35 mm kameraer her i landet. Men informationer derom er på vej til internationale tidskrifter.

S.L.

Hr. Nissen forklarer de kemiske formler i kemien bag Agfa-color.

De nye lokalers store anvendelighed skulle fremgå tydeligt af billedet. Remisens gamle konstruktion ses i baggrunden. Pommers fyr helt igennem.

Den første mødeaften i andet halvår 1982:

Torsdag den 16. September.

Denne aften mødtes vi i de nye lokaler på østerbro indrettet fantastisk snildt i den gamle sporvognsremise. God plads, bløde behagelige stole, samt alle de tekniske redskaber vi har behov for desuden et cafeteria hvor man kan få kaffe, the eller kolde drikke til rimelig pris. Et godt sted, at vokse i.

Aftenens taler var Hr. F. Nissen der skulle tale om Agfa-color

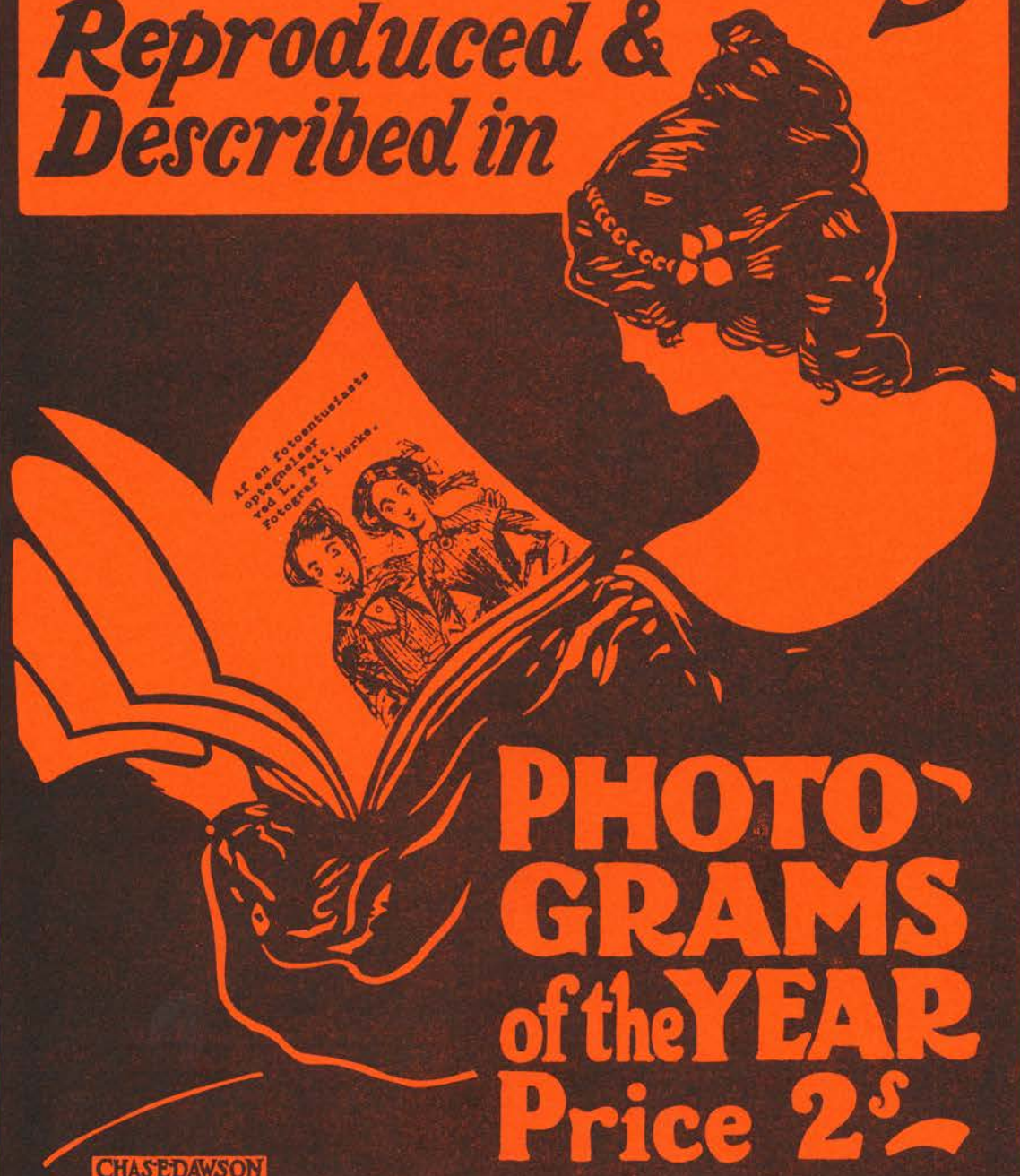
Der blev talt meget videnskabeligt - til tider var det måske lidt svært at følge med i de kemiske opstillinger, men alt i alt, fik man et lærerigt indblik i de "små processers" verden og betydning for hvad der kan blive et brugbart produkt, i dette tilfælde Agfa-farvefilmen. Godt, at vi fik et indblik eller måske bedre "in side look" i grundforskningens verden. Jeg har senere hørt dette lydband og det kan anbefales, hvis man ønsker at vide lidt mere end hvad de salgsmæssige reklamer kan give en.

En meget spændende aften sluttede med spørgsmål og svar, hvor Hr. Nissen, bl.a. kom ind på de skelsættende dage omkring Maj 1945.

PHOTOGRAPHIC PICTURES

*Reproduced &
Described in*

**PHOTO-
GRAMS
of the YEAR
Price 2^s**

CHASE-DAWSON

AF EN FOTOENTUSIASTS OPTEGNELSER

ved L. Felt
Fotograf i Mørke

I. L. Ford er en af mine bedste Venner, og tillige min Svigerfar.

Det var vor fælles brændende Interesse for Fotografien, der førte os sammen, og jeg blev snart en velset Gæst i hans hyggelige Hjem i Bromsølvgade.

Det var dog ikke kun Foto der tiltrak mig. Ogsaa hans kønne Datter Asa Vitessa var Aarsag til, at jeg gerne kom der i Hjemmet.

Min eneste Bekymring var, at en kedelig Fyr, Elmar Norka, havde focuseret paa lille Asa og prøvede at smide sine Slæber ind hos hende.

Jeg var derfor noget nedtrykt, da jeg en Vinterdag for et Par Aar siden efter Indbydelse begav mig hen til I.L. som vi i Almindelighed kalder ham. Jeg var faktisk ret negativ og saa Tilværelsen i sort/hvid, da jeg ringede paa hos min gode Ven.

Det var Asa Vitessa der lukkede op for mig, og til min Glæde modtog hun mig med stor Begejstring, maaske lidt overeksponeret, men det hjalp da paa mit Humer, og mit Livssyn ændredes straks mere i Retning af Kodacolor.

Da jeg havde hængt Frakke og BælgVanter i Entreen, gik vi ind i Dagligstuen, hvor I.L. sad og læste i et Hasselblad.

Paa det Tidspunkt var I.L. nylig blevet Enkemand. Det var kun faa Maaneder siden hans Hustru (født von Tessar) havde faaet den sidste Bromolie, og derfor var det nu Asa Vitessa, der styrede Huset for sin Far og sin ældre Broder, Hektor Nadar. Denne Broder var oprindeligt uddannet som Brillantsøger hos en Kgl. Hofjuveler, men havde senere valgt det mere sikre Job som Overbelysningsmaaler i Københavns Belysningsvæsen.

Asa havde stillet an til en Kop Eftermiddagskaffe og kom nu ind med den brune Drik og et Fad med Linser. I. L. havde sat sig i sin sædvanlige Lønestol, medens Asa tog Plads ved Siden af mig paa den optiske Bænk, og snart gik Samtalen livligt imellem os tre, naturligvis mest om Foto, der ogsaa har Asas store Interesse.

Da vi havde sludret en rum Tid og drukket vor Kaffe, rejste I.L. sig og erklærede, at han vilde gaa ud og tage sig et Fixerbad med efterfølgende grundig Skylning. Jeg har ham lumsk mistænkt for, at han vilde give os unge Lejlighed til at være alene, og det er jeg ham taknemmelig for, det var første Gang jeg var paa Tomandshaand med min tilbedte.

Da I.L. var forsvundet slukkede Asa for Lyset og satte sig op paa Skødet af mig og lænede sit lysløkkede Hoved mod min Skulder. Mit Hjerte bankede voldsomt, og takket være det Mørkekammer vi sad i, tog jeg mod til mig og trykkede et Kys paa hendes varme, bløde Læber, et Kys der blev besvaret med stor Lidenskab.

Jeg forstod nu, at de Forhaabninger jeg længe havde næret ikke var forgæves, men jeg kunde dog ikke undlade at sige: "Elskede, jeg troede at det var Elmar du holdt af, eller tager jeg fejl?"

"Dumme Dreng" svarede hun, "han, det Kuglehoved, nej, han er slet ikke min Tintype."

Vi kyssede og krammede igen, og jeg hviskede ind i hendes Øre: "Skat, jeg elsker dig over alt i Verden, vil du være Minox?" .. og hun svarede uden Tøven: "Ja, min Ven, jeg vil være DIN, ...27 DIN!"

Længe sad vi i tæt Omfavnelse, medens jeg fortalte hende om mine Forstørrelser og Gummitryk, hvilket interesserede hende meget.

Da vi kunde høre, at I.L. var ved at forlade Badeværelset, tændte vi Lyset igen og sad nu Haand i Haand parat til at fortælle ham den glade Nyhed.

Efter et Par Minutter dukkede I.L. da ogsaa op, iført Badekaabe og med bare Ben. Hans vaade Plader lavede tydelige Kontaktaftryk paa Gulvtæppet, men det tog ingen sig af i den almindelige Glæde over Forlovelsen. Der blev skaalet og udtalt Ønsker om alt godt i Fremtiden, og det blev sent før jeg brød op. Først da min Ur-Leica viste Midnat kunde jeg tage Afsked og i højt Humør begive mig til min beskedne Ungkarlebolig.

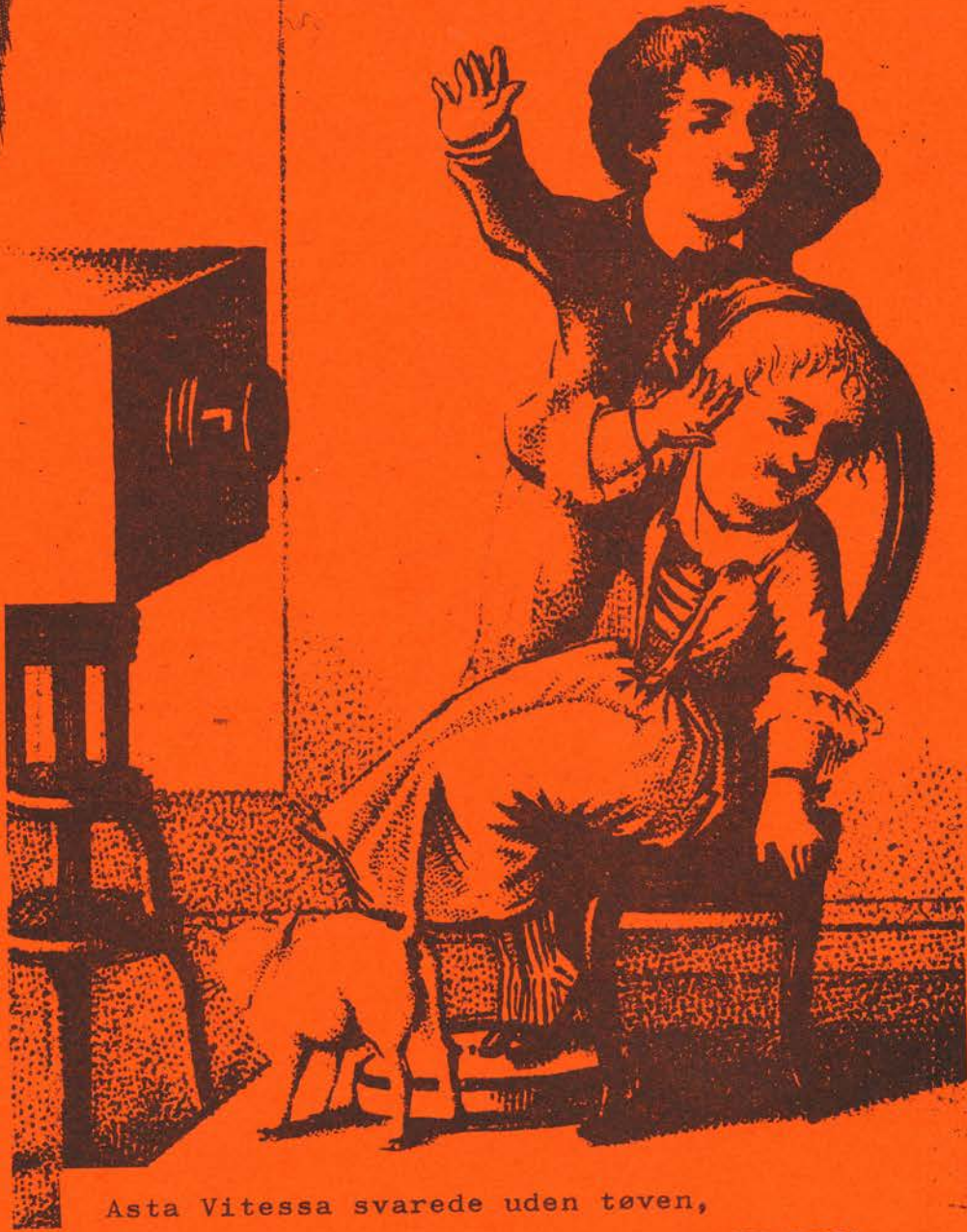
To Aar er forløbet siden da. Asa er nu min Kone, og vi er flyttet til Jylland, hvor jeg driver fotografisk Virksomhed i Mørke.

For nylig er Familien blevet forøget med et Par dejlige Tvillinger, en Dreng og en Pige (som min Svigerfar siger Resultatet af en utilsigtet Dobbelteksponering, men korrekt fremkaldt i Mørke)

Drengen har vi givet Navnene Louis Jacques Mandé, og Pigen hedder Julia Margaret Cameron, plus naturligvis vort Familienavn.

Vi er en lykkelig lille Familie, og Fremtiden tegner sig lyst i Mørke.

Asta Vitessa svarede uden tøven,
Ja, min Ven, jeg vil være DIN....27 DIN!

Vi ka' li' at handle

CENTRUM

Specialforretning i nyt og

FOTO

brugt fotoudstyr

ISTEDGADE 24. 1650 København V. ol 21 61 67

VI HYGGER OS!

*De er altid velkommen
i Fotomagasinet
til at se vor store udstilling
af gamle fotografiske
artikler og kameraer.*

*Venlig hilsen
Jørgen Gregersen*

De bliver betjent af et
venligt personale i et
hyggeligt miljø.

FOTO

magasinet **LYNGBY**

HOVEDGADEN 47, 2800 LYNGBY. TLF. 02-88 3676

Køb på
konto med
Det
Grønne
Kort

Vort eget mørkekammer
klarer Deres specielle
opgaver og ønsker.

Midt i denne juletid må man agte sig for hjernesvind, derfor denne udfordring til stor skarpsindighed og lidt viden.

Spøgen er opdelt i 3 afsnit: Dansk fotohistorie - tidskriftet "Objektiv" samt udenlands fotohistorie.

Svarene indsendes i lukket kuvert til redaktionen, senest den 1. Februar 1983.-

Vinderen lig med den der får flest rigtige svar, får een flaske af de "gode". Desuden ret til at bære titlen "Fotohistorisk stormester".

Resultatet vil blive præsenteret i "Objektivs" April nummer.

DANSK FOTOHISTORIE

god fornøjelse.

Spørgsmål 1.

Hvor gammel blev Jens P. Andersen "Nellerødmanden".

- a 93 år
- b 91
- c 96
- d 98

Spørgsmål 2.

Var "Nellerødmandens" drejebænk

- a el-drevet
- b dieseldrevet
- c fodbetjent
- d vinddrevet

Spørgsmål 3.

Hvad hed den globetrotter "Nellerødmanden" byggede et småbilledekamera til

- a Roslev
- b Rosenburg
- c Rosenberg
- d Rosenkvist

Spørgsmål 4.

Hvilken fisk spiste "Nellerødmanden" hver dag i sit lange liv

- a sild
- b torsk
- c rødspætte
- d haj

Spørgsmål 5.

Hvor blev "Nellerødmanden" født

- a Helsingør
- b Ramløse
- c Huseby
- d Nellerød

Spørgsmål 6.

Hvor gammel blev Jens P. Hansen "Norka-Hansen".

- a 93 år
- b 95
- c 96
- d 98

Spørgsmål 7.

"Norka-Hansen" solgte i 1920 et patent til Kodak vedr. en mørkekammerlampe for kroner

- a 1.000.00
- b 7.140.00
- c 9.000.00
- d 30.000.00

Spørgsmål 8.

"Norka-Hansen" blev gift i 1906 efter at have truffet sin kone "Anna" i

- a Dues vinstue i Ålborg
- b mørkekammeret hos fotograf Tønnies
- c Ålborg Zoo-have
- d spritfabrikken i Ålborg

Spørgsmål 9.

Forhandlede det tyske firma "Erne-
mann" "Norkas" kameraer

- a Ja
- b Nej

Spørgsmål 10.

Hvad var det "Norka-Hansen" drak
1 spiseskefuld af hver morgen

- a mælk
- b snaps
- c hostesaft
- d petroleum

TIDSKRIFTET OBJEKTIV

Spørgsmål 11.

Er årets julehistorie

- a opdigtet historie
- b en virkelig beskrevet
hændelse
- c amerikask røverhistorie
- d eller begge dele b+c

Spørgsmål 12.

Hvad er et "Neo-Fot".

- a strømkreds til neonrør
- b blitz lampe
- c danskbygget kamera
- d romersk statholder

Spørgsmål 13.

Hvad er en KZ er

- a svæveflyver
- b fangelejr
- c filmfremviser
- d fotostativ

Spørgsmål 14.

Hvad er isofering

- a kemisk produkt
- b opdigtet fotografering
- c kendt storsamler
- d farvefilmproces

Spørgsmål 15.

Hvor stort er "Objektivs" oplag

- a 75 stk
- b 100
- c 175
- d 250

UDENLANDSK FOTOHISTORIE

Spørgsmål 16.

Hvornår blev kameraet beskrevet
første gang i et videnskabeligt
værk

- a 1230 år
- b 1453
- c 1553
- d 1801

Spørgsmål 17.

Har Kejser Nero brugt en slebet
sten som linse i året 60 e.kr.

- a Ja
- b Nej

Spørgsmål 18.

Lumieres autochromplader kommer
på markedet

- a 1904
- b 1906
- c 1907
- d 1912

Spørgsmål 19.

Agfa-color rasterfilm kommer på
markedet

- a 1912
- b 1920
- c 1929
- d 1932

Spørgsmål 20.

Hvornår opfindes Ferrotypi

- a 1752
- b 1852
- c 1859
- d 1870

Spørgsmål 21.

Hvad er Bentzin

- a ekstra oktanholdigt brændstof
- b engelsk cykel
- c kamerafabrik i Görlitz
- d navn på flyvemaskine

Spørgsmål 22.

ICA atom 13

- a et grundstof
- b tysk dieselautomobil
- c kamera
- d reaktor

Spørgsmål 23.

Hvad er Uvatypi

- a person der bange for uvejr
- b slem uvane
- c kamera
- d farvefotografi

Spørgsmål 24.

Kan man fremkalde et fotografisk billede i floden Rhinen

- a Ja
- b Nej

Spørgsmål 25.

Paul Rudolf beregner anastigmaten "Tessar" i

- a 1901
- b 1936
- c 1938
- d 1942

Spørgsmål 26.

Hvor meget koster det japanske kamera "Banner" 4x4

- a 350.00
- b 1.250.00
- c 12.85
- d 800.00

Spørgsmål 27.

Hvad passer ikke sammen

- a Voigtländer - Voigtar 1:7,8
- b Agfa - Duaflex
- c Agfa - optima reflex
- d Faglet - fototecnica

Spørgsmål 28.

Hvad betyder "Brownie"

- a en glad nisse
- b indiansk kriger
- c en by i U.S.A.
- d en revolver

Spørgsmål 29.

Hvor mange billeder blev der optaget på månen med Hasselblad 500/70

- a 5 stk
- b 50
- c 500
- d 5000

Spørgsmål 30.

Ideen til Suttons vandfyldte objektiv kom fra

- a en souvenir glaskugle med snevejr
- b en sæbeboble
- c et vandfyldt glas
- d et ovalt whiskyglas

god fornøjelse.

Hvem har Niels Resdahl Jensens 3 binds værk om Sigvart Werner ?
01 62 09 62.

Arne Reimann

Foto Service Wærksted

EN STOR DANSK VEJLEDNING I FOTOGRAFI

idtil har Skandinaviens Amatørfotografer maattet søge til engelske og, navnlig, tyske Værker, naar de ønskede udførligt Svar paa mange af de Spørgsmaal, som opstod under deres Arbejde. De mindre sproglydige var derved enten helt forhindret i at faa saadan Oplysning eller kunde kun med Vanskelighed læse sig til den og var udsat for Misforstaaelser.

Denne Mangel vil nu blive afhjulpet. »Kamera-Kunst« udsender en stor »Vejledning i Fotografi«, som vil blive saa omfattende og indholdsrig, at alle rimelige Spørgsmaal kan finde Besvarelse deri. Indholdet vil blive gjort saa letforstaaeligt og overskueligt som muligt og blive støttet af mange Illustrationer. Det vigtigste for Begynderen vil blive særligt fremhævet, saa at selv den vordende Amatørfotograf kan have Nytte af Bogen.

Den vil udkomme i Hefter, som hvert omhandler sit specielle Emne og vil kunne faas uafhængigt af de øvrige, saa Køberen kun behøver at anskaffe de Hefter, han mener at have Brug for. For at undgaa for mange Gentagelser vil Henvielse til andre Hefter dog ikke altid kunne undgaaes.

Prisen pr. Hefte bliver 25 Øre, for Dobbelthefter om de mest omfattende Emner 50 Øre. Der søges udsendt 1 à 2 Hefter hver Maaned, og de vil kunne faas hos enhver fotografisk Handlende, som ønsker at føre dem i sin Forretning.

Blandt de først udkommende Hefter vil findes følgende (den anførte Rækkefølge gælder ikke Udsendelsen):

Indledning.

De forskellige Objektivtyper.

Objektivet og Blænderen.

Kameraets Indretning.

Stort eller lille Kamera?

»Fotografering« (Optagelse af Billedet).

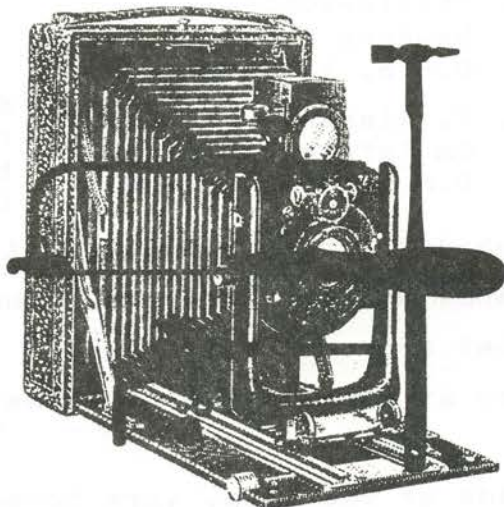
Negativbehandling (Fremkaldelse m.m.).

Udkopieringspapirerne (Dagslyspapir).

Klorbromsølvpapir (Gaslyspapir).

Bromolleprocessen.

20% til medlemmer af D.F.S.

Abel Chatrinesgade 25
1954 København V.

Telefon 01 24 62 70

SPECIAL-LYDBÅND OM BERLIN.
 FEATURE OM BYENS HISTORIE.
 BESTILLING: D.F.S. BÅNDARK.

Det er med glæde at vi nu ser os i stand til at præsentere de første lyd-bånd fra vor nyskabelse "D.F.S.-Båndarkivet". De første 7 bånd har følgende indhold.

1. Bjørn Ochsner:
 Danske fotografer 1840-1890
 D.F.S. den 17/9-82.
2. Torben Lind:
 Om Daguerre m.m.
 D.F.S. den 15/10-82.
3. Undell:
 Om KZ-apparatet - fly, gøgl og
 meget andet skægt.
 D.F.S. 1982.
4. Niels Elswing:
 Mit arbejde med Agfa-color i 5oerne.
 D.F.S. 18/2-82.
5. "Kylle-Topp".
 Dengang i Odense.
 D.F.S. 18/3-82.
6. F. Nissen:
 Om Agfa-color m.v.
 D.F.S. den 16/9-82.
7. Niels R. Jensen:
 Panoramafotografiens
 historie.
 D.F.S. den 14/10-82.

Man har to muligheder for at komme til at høre disse herligheder. Det kan købes for Kr. 20.00 pr. bånd. 60 minutter inc. moms og porto. Beløbet fremsendes i Check.

Den anden mulighed er at låne. Her fremsendes Kr. 3.50 i frimærker. Lånetid 1 måned.

Vi håber på denne måde at yde bl.a. vore hovedlands-medlemmer en mulighed for at opleve vore mødeaftener her i hovedstaden.

Hirsholmene.
61 sider. Tekst Hans Gregersen.
Foto: Peter Haagen. Frederikshavn.
Forlaget: Bygholm.

Hirsholmene, hvor kender man det navn fra - jo det er såmænd når der er folketingsvalg, de første valgresultater nok en kuriositet, men man bliver gjort opmærksom på stedet.

Hirsholmene består af 6 øer hvoraf den ene er beboet. Disse øer i Kattegat har igennem tiderne haft historisk betydning og Hans Gregersen tager os ved hånden og beretter om spændende ting der er foregået på disse øer.

Bogen er fyldt med dejlige fotografier, som i meget stramme og præcise billeder skildrer livet derude. Peter Haagen har et sikkert øje for at indfange den lette østemning. Fin bog.

Frederikshavn jernbanestation.
80 sider. Tekst Lauge Bock m.fl.
Foto: Peter Haagen. Frederikshavn.

Min erfaring er, at hvis man først bliver grebet af "Jernbandedille" er man fortabt. Når man ser denne bog, er man ikke i tvivl om hvorfor.

Disse brave "hobbyfolk" har sat sig sammen og gjort en aldeles informativ bog om jernbanen i og omkring Frederikshavn. Teksten kan jeg ikke vurdere, men alt tyder på at det er folk som ved besked om tingene.

Fotografierne som er af Peter Haagen er et stykke fotoreportage af meget høj karat. Hvert billede er velkomponeret og viser præcist det, som er meningen. P.H. må siges at være en mester i brug af linser med forskellig brændvidde - denne evne til at fornemme hvornår der skal være bredde eller dybde er et medfødt talent.

Beskæringen af motiverne er sublim. Er man bidt af jernbaner så er dette BOGEN. Det siges at man på et "sidespor" endnu kan købe den.

Købstadsliv
- i det gamle Sæby.
57. sider. Tekst Hans Gregersen.
Foto: Peter Haagen. Frederikshavn.

Sæbys historie er her skildret i korte og præcise billeder. Teksten er let læselig og flydende på en sådan måde, at når man har læst bogen har man "lært noget" om en by og dets indbyggere. Også her har Peter Haagen leveret nogle fine billeder, andre i repro, men alt sammensat med bravur.

BERLIN

28. April - 1. Maj 1983.

Som meddelt i indbydelsen til BERLIN-turen fremsendt i November måned, har vi lovet et mere detaljeret program, men det har vist sig, at allerede det første udkast kom til at holde stik. Derfor må man undskylde denne repetition, men vi syntes, at det skulle med i bladet. De jyske medlemmer, som tilmelder sig vil blive kontaktet enkeltvis vedr. mødested.

Torsdag: Afgang fra København hovedbanegård. 3. køjers sovevogn.
Ankomst Berlin fredag morgen.

Fredag: Efter indkvartering på det lækre hotel Sylter Hof, midt i byen. Dobbeltværelser med bad. Køres der Kl. 11.00 i en stor bus — med special guide, først igennem vest-Berlin. Her får vi alle de spændende ting at se fra før krigen, samt tiden lige efter 2. verdenskrig, blandet op med det moderne nutidige Berlin.
Derefter kører vi ind i øst-Berlin, her vil vi komme til at opleve en helt anden verden, måske grotesk, men en verden der er virkelighed for millioner af tyskere. Et besøg i det kolosale "Pergamon-museum" har vi på programmet. En verdensoplevelse kan man roligt sige. Desuden bliver der tid til lidt indkøb og "eftersyn" på hvad man kan byde på i øst.

Om aftenen er der foredrag af Fr.W. Rüttinger, den store Leica-samler der vil fortælle om Leica'es og Berlins fotohistorie

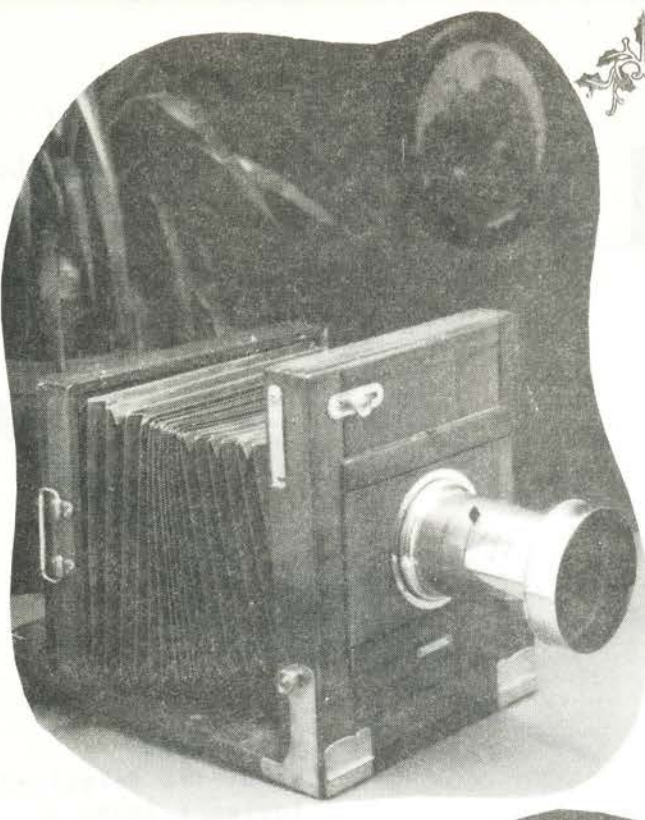
Lørdag: På denne dag skal vi opleve det 3. riges storhed og fald. I den gamle RIGSDAGSBYGNING er der indrettet et fantastisk museum, som rummer den tids efterladenskaber.

Turens højdepunkt er gemt til aftenens møde med Hr. W. Umstätter og Verkersmuseum, der rummer den enestående samling af fotografica. Hr. Umstätter vil være vært ved en bespisning.

Søndag: Hjemrejsedag, fyldt med minder og oplevelser.
HUSK GYLDIGT PAS. VISUM ordnes i Berlin. Østtysk vekselsgebyr er betalt i busprisen. Vel mødt.

Sidste instruktion vil blive fremsendt til de som tilmelder sig, kort før afrejsen.

Der er stadig et restparti af de meget smukke farvefotografier som sælges til fordel for anskaffelseskontoen for det kommende fotomuseum i Herning. Størrelsen af disse billeder er 27x34,5 centimeter og er fremstillet af Hammerschmidt foto.

Billederne bestilles ved at sende crosset check på Kr. 165,00 (pr. sæt af 3 stk.) til:

S. Lovstad
Finlandsvej 5.
7400 Herning.

Check'en bedes stilet til Danmarks Fotohandlerforening.

LONDON 1

af
Per Ask Nielsen
Febr. 1982

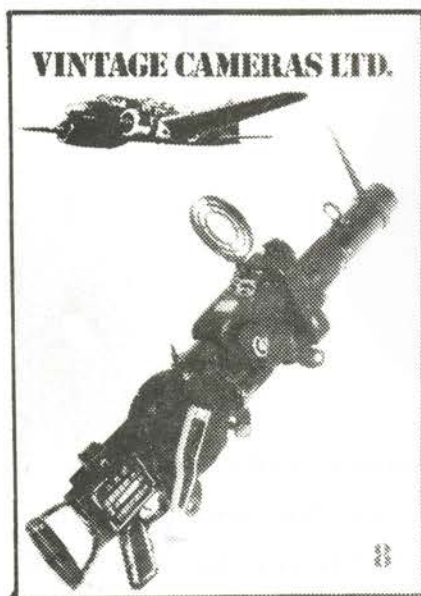
AT REJSE,
ER AT LEVE ...

sagde bl.a. H.C.ANDERSEN, og det gælder ikke mindst når rejsen gælder briternes gl. metropol LONDON, hvor en fothistorisk sjæl nærmest har astronomiske muligheder!

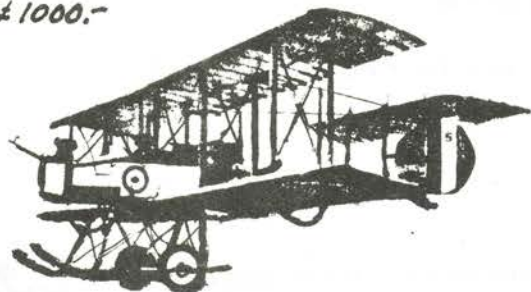

VICKERS
WELLINGTON
kendt fra Helgolands-
togtet i 1939.

HOS RAF I HENDON

£1000.-

VICKERS "GUNBUS" FB-5
fra 1914.

Mit fjerde besøg i denne verdensby var en familietur, men ved gensidig overenskomst, fik jeg bevilget een dag til det fothistoriske, og denne dag blev selvsagt ret målrettet. Et besøg hos VINTAGE CAMERAS LTD. havde længe stået på ønskesedlen, men også nogle uafklarede spørgsmål vedr. *) flykameraer blev prioriteret. Tre minutter før åbningstid stod vi (her var lillebror nemlig også interesseret!) klar til "at indtage" R.A.F.MUSEET i HENDON. Det tog faktisk en halv dag, bare at gå dette fantastiske museum igennem, og erindringer fra den anden verdenskrig blev atter kaldt frem. Museet er meget moderne, og gør brug af en masse AV-teknik. De luftbårne kameraer har en akseptabel placering, men kan i volumen måske sammenlignes med toppen af isbjerget, idet det ved et mærkeligt sammenstød skulde vise sig, at det vigtigste måske er skjult i magasinerne. Under rundgangen, hvor jeg fotograferede flittigt, var jeg stoppet op ved nr.11 en VICKERSs WELLINGTON bombefly, -en inspektør kom hen og vi faldt i snak, hvor jeg kunde fortælle ham om en nødlanding med netop denne flytype i 1942. Det viste sig at museets chef Commander RANDALL havde fløjet WELLINTON, og at dette fly havde sin egen historie i museumsammenhæng, så da jeg til slut vilde købe nogle postkort i kiosken, blev jeg kontaktet og spurgt om jeg havde lyst til at møde chefen på hans kontor.

VINTAGE CAMERAS LTD. Kirkdale Corner

LONDON²

SCRAP 1.

Vintage Cameras Ltd.

Antique and Classic Cameras Ltd.

254 - 256 Arkdale Corner, London, E8 3LH. Tel. 01 283 9214 (Market Town) 0800 118811 (UK only)

We do not charge for Air Postage, Packing or Insurance. If you wish to pay by cheque, please arrange for your bank to submit a cheque drawn on a London bank in £ sterling, but we are pleased to accept the following credit cards:-

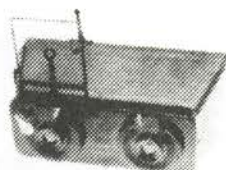
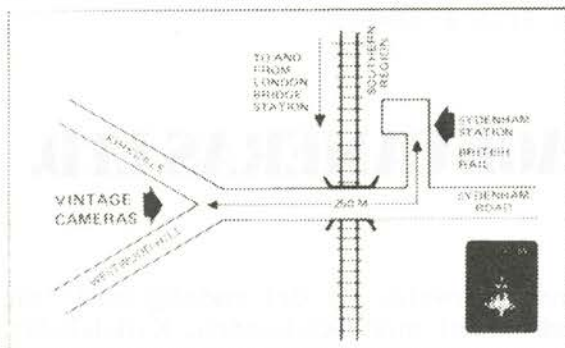
VISA, MASTERCARD and EUROCARD

May we please see new customers that any item bought from us, not to view satisfaction, can be returned to us within one month for a full cash refund.

Hours: 9.30 a.m. to 5.00 p.m. Monday to Saturday

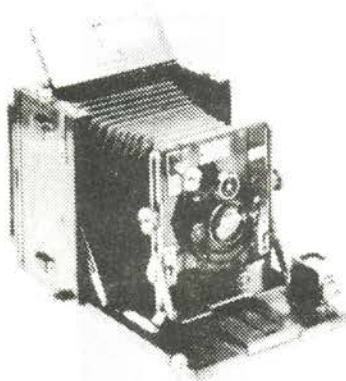
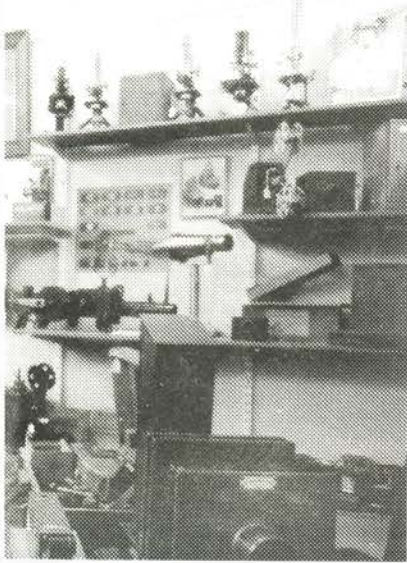
LIST No. 9 1982

- 1 1st model LANCASTER INSTANTOGRAPH c. 1888 1/2 plate mahogany and brass camera with simple washer stop lens, focusing screen and dirt disk. Condition good/very good. £100
- 2 RANGEFINDER BESSA, black pre-war model (3.5/10.5 cm) Skopar in Compur Rapid Shutter. Very good condition. £80
- 3 PERKEN, SON & RAYMENT 1/2 plate mahogany & brass camera c. 1888 with 7 x 5 R.R. "Optimus" lens, focusing screen and d/f slide. Good/very good. £100
- 4 ROLLEIMAGIC II with f3.5 Xenar in Prontor 1/5 shutter. With case. Very rare. Very good. £120
- 5 PHOTOVIT OUTFIT, f3.5/f37.5 cm Xenar in Compur Rapid. With 6 special 35 mm cassettes. Film loader, hood, case and box. Good/very good. £75
- 6 CONTAX I, No. V.32333. First model with slow speeds. Black & nickel f2 Sonnar. Good. £110
- 7 Bell & Howell FOTON 35 mm MOTORIZED camera. Coupled rangefinder. f3.5/50 mm Cooke Annotat lens. f.p.s. 1 sec. to 1/1000. Leather case. Very good. £80
- 8 TWIN-LENS CONTAFLEX 35 mm reflex. f1.8/5cm Sonnar. Shutter and meter working. With case. Good. £500
- 9 ERNEMANN SIMPLEX STEREO 47 x 107 mm, f11 Ernemann Doppel Objektiv. Very good. £60
- 10 CONTAX I, No. Z.46530. Black & nickel, f2 Sonnar with case. Good/very good. £130
- 11 BILBEY (model C) 35 mm TWIN LENS REFLEX, f2.0/44 mm Wollensak lens in Synchro Battery-matic shutter. Good/very good. £60
- 12 Three-lens-peaked "COLLEGE" 1/2 plate mahogany & brass camera c. 1900. f8.0 lens Symmetrical lens. C.R. shutter. Focusing screen and dirt disk. Good. £70
- 13 1/2 plate mahogany & brass camera c. 1900 (un-named). Black Symmetrical lens, focusing screen and dirt slide. Average/good. £60
- 14 "THE PRINCESS MAY" ROYALTY camera c. 1888, 1/2 plate mahogany & brass with f8.0/7.5. Ross Symmetrical Anastigmat lens, focusing screen and dirt slide. Good. £70

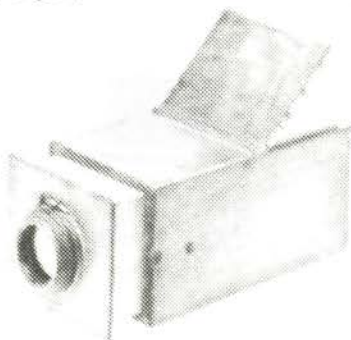

VOIGTLÄNDER DAGUERREOTYPI
kamera 1840 (Replica)
£ 900.-

SANDERSON TROPICAL 1910.
Houghtons, London 5x4"
£ 350.-

CAMERA OBSCURA ca. 1800
£ 1000.-

Det blev et spændende møde, hvor jeg bl.a. så hans personlige logbog med indtegnning af f.ex. kanaltogter på D-Dagen d. 6 Juni 1944, hvor Commander RANDALL skulde rapportere eventuelle tyske "E"-både med kurs mod armadaen. Også to togter til København i 1945 var registreret. Men - bedst af alt, jeg fik tilbudt en introduktion til en studietur i arkiverne, hvor man vilde finde fothistorisk materiale frem til mit næste besøg!

*)

Teorier/rygter om de allieredes brug af ROBOT'er fra nedskudte tyske STUKAS. Commander RANDALL troede ikke på disse forlydender, idet som han sagde: Vore SPITFIRES havde glimrende kameraer af bl.a. fabrikatet BELL & HOWELL!

VINTAGE CAMERAS LTD.

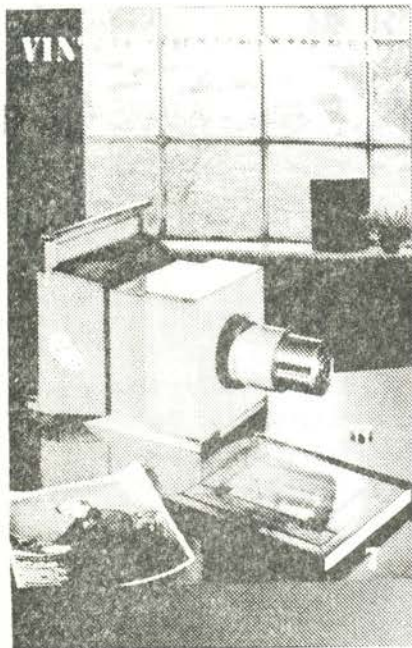
Ovenpå denne oplevelse gik det endelig med "the tube" (Undergrundsbanen) mod SØ-London. Kirkdale/Sydenham figurerede ikke på mit bykort, men af postadressen sluttede jeg, at det næppe kunde være langt fra NORTHERN lines endestation Kennington (modsat COLINDALE/HENDON). Mine anelser bekræftedes straks i Kennington af en taxa-chauffør, der vidste alt om den mærkelige fotoforretning med de gamle apparater. Men geografien holdt ikke - og taxaturen blev lang og dyr, og oplevelser undervejs med møde med den kongelige familie i ROLLS-ROYCEkortege, samt passage af Frelsens Hærs hovedkvarter, stod ligesom ikke rigtigt mål med forventningerne om god tid til at kigge photographica. For noget at kigge på, det var der på KIRKDALE CORNER.

Hyggehjørnet med de mange gl.målesøgerkameraer.

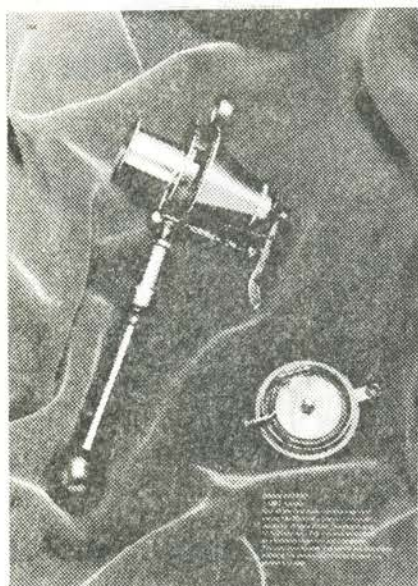
LONDON 4

SCRAP 3.

CALOTYPI

sliding BOX-KAMERA (Pris ?)

BRINS PATENT c.1891
LONDON. Eet af de første virkelige
miniaturekameraer. 18x20mm tørplader.
? (3000-)

Udefra ligner foretagendet de fleste mellemstore foto-butikker, og dette indtryk bekræftes da også i første omgang indenfor, hvor kun enkelte specialiteter antyder, at her måske foregår helt andre aktiviteter.

Efter præsentation i butikken, blev jeg budt velkommen af indehaveren JOHN JENKINS, der i 30 år har drevet fotohandel på stedet, deraf de sidste 16 år med annekset VINTAGE CAMERA LTD., ANTIQUE and CLASSIC CAMERAS LTD., samt ANTIQUE and VINTAGE IMAGES LTD. Iøvrigt er Mr. JOHN JENKINS en flittig skribent indenfor foto-historiske specialemner som f.ex. STEREO!

Jeg blev inviteret ind i "hulen" bag butikken, og fik lov at studere varerne, samt at tage billeder til "OBJEKTIV".

JOHN JENKINS fortalte om spændende oplevelser omkring handel med de dyre "stumper", og vi udvekslede almindelige branche-erfaringer, ligesom vi fik lavet et par mindre handeler med gl. lysmålere (WATKINS m.fl.).

JOHN JENKINS gav tilladelse til at vi (DFS) måtte reproducere fra hans salgsmateriale til OBJEKTIV i forbindelse med omtalen. Hosstående afbildede eksempler giver næppe et helt retfærdigt indtryk af det høje niveau, det her drejer sig om, men de flestes hedeste ønsker har rimelige muligheder for opfyldelse.

Firmaet VINTAGE CAMERAS LTD. udsender op til 10-12 tilbudslister årligt med illustrationer og priser i £.

Abonnement koster p.a. £ 15 (1982), som dog godtgøres ved første handel på min. £ 100.- efter tegningen.

Iøvrigt har England også en slags NELLERØDMAND - nemlig GANDOLFI & SONS. Ligheden er fremstilling af trækameraer i gedigen kvalitet. Forskellen er bl.a., at GANDOLFI & SONS repræsenterer en familie gennem 3 generationer, og at dette eventyr først sluttede d.31 Dec. 1981!!

JOHN JENKINS har haft et nært forhold til disse kamera-byggere, og et helt udstillingsvindue på Kirkdale-hjørnet var i Februar helliget mindet om GANDOLFI & SONS, med et repræsentativt udvalg af de pragtfulde apparater, der igennem et helt sekel kun havde undergået mindre forandringer (se annoncen fra 1979!).

Sluttelig vil jeg mene at VINTAGE CAMERAS LTD. må være en seriøs overvejelse værd som mål, når D.F.S. i 1984 lægger årets udflugt til LONDON ?

Dog vil det da være fornuftigt, hvis man lader Sydenham-turen udgå med lokaltoget fra LONDON BRIDGE ST., i stedet for min "taxi"!

3½x6½ Mahogny VÅD-PLADE STEREO-
kamera c. 1865. Fabr. af MAWSON
of Newcastle & London.
£ 500.-

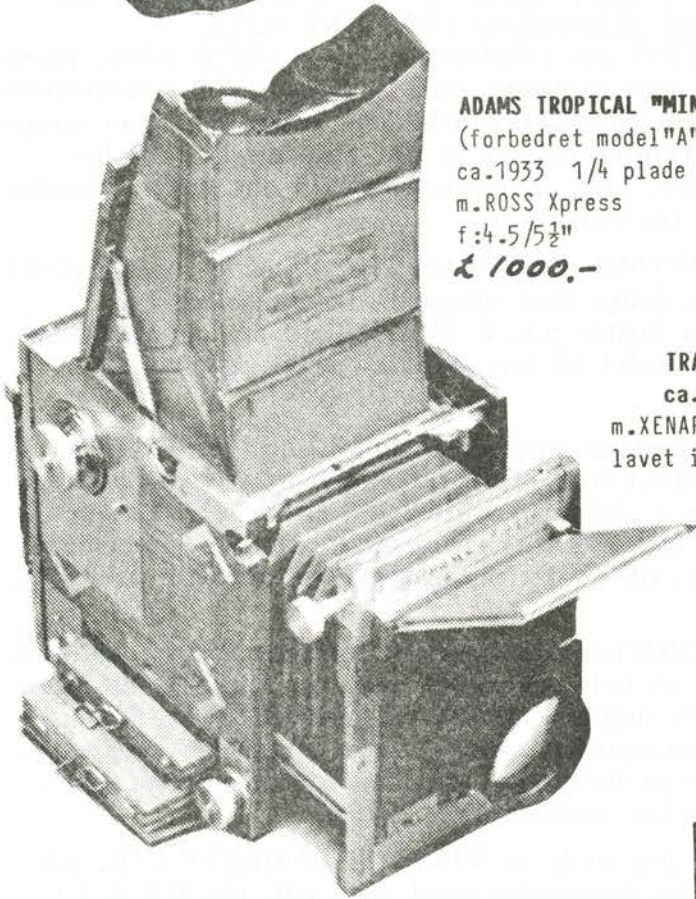
LONDON 5

SCRAP 4.

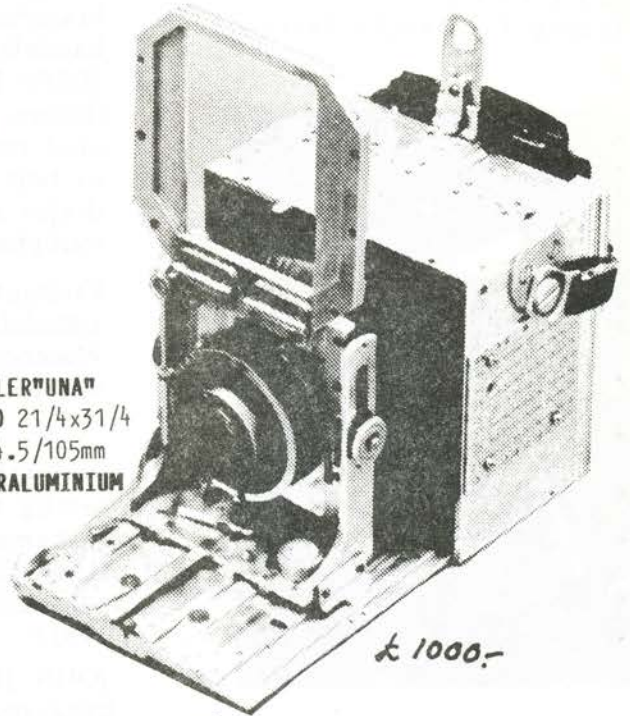

ZOETROPE
ca. 1867
Milton Bradley & Co.,
Springfield, Mass.
Betragter af træ til
animerede kartonstrimler.
£ 300.-

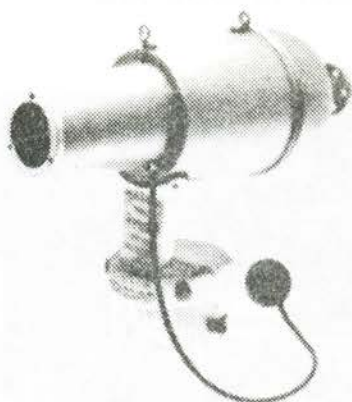
ADAMS TROPICAL "MINEX"
(forbedret model "A")
ca. 1933 1/4 plade
m. ROSS Xpress
f: 4.5/5½"
£ 1000.-

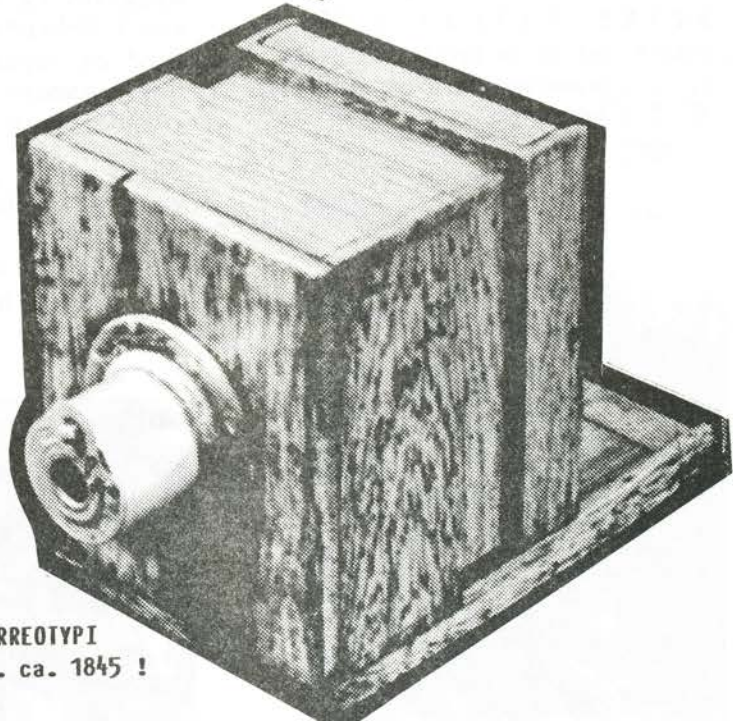
TRAVELLER "UNA"
ca. 1930 2 1/4 x 3 1/4
m. XENAR f: 4.5/105mm
lavet i DURALUMINIUM

£ 1000.-

WONDER CANNON
FERROTYPISKAMERA
ca. 1910.
Chicago Ferrotyp Co.,
£ 500.-

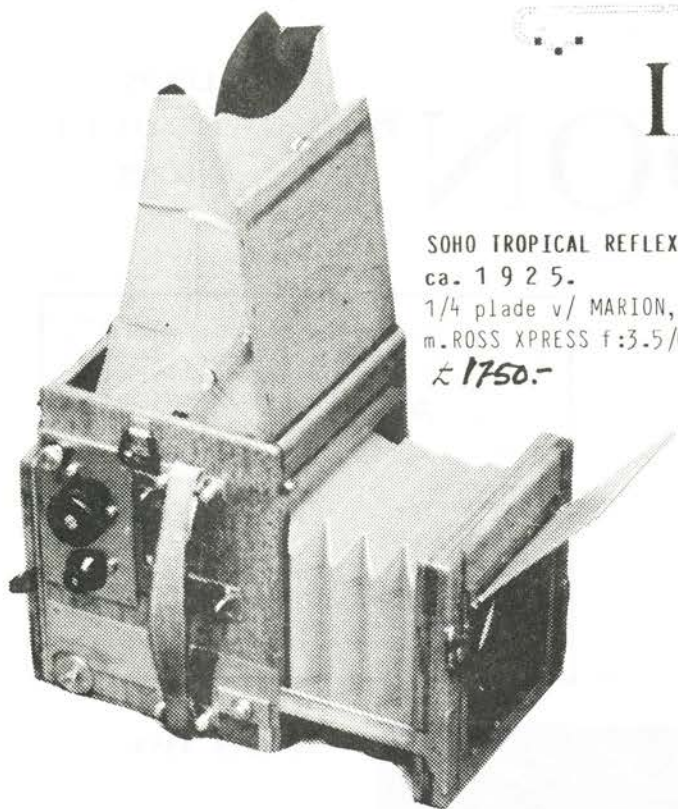

1/4 plade DAGUERREOTYPISKAMERA
i egetræ. ca. 1845!
£ 3000.-

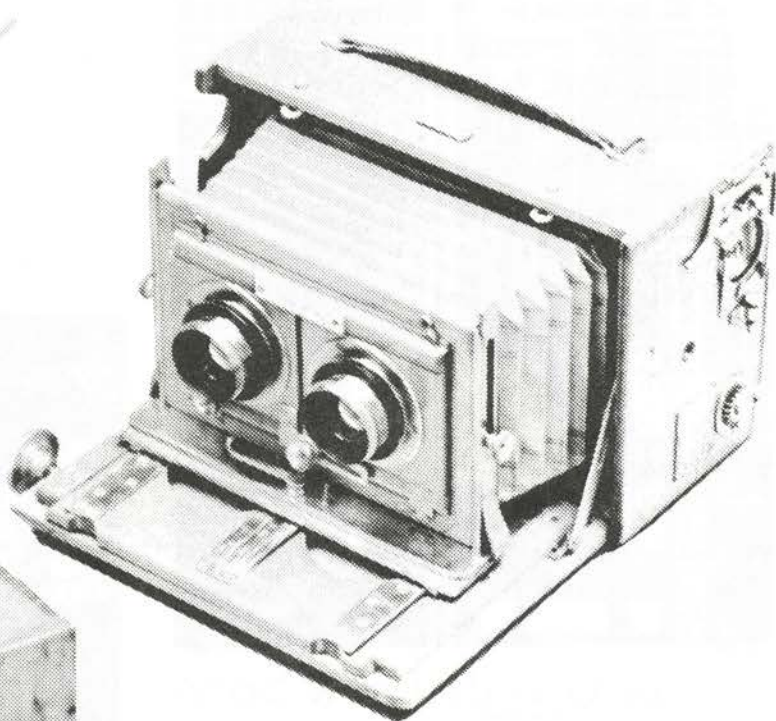
LONDON⁷ SCRAP 5.

SOHO TROPICAL REFLEX

ca. 1925.
1/4 plade v/ MARION, London
m. ROSS XPRESS f:3.5/6½"
£ 1750.-

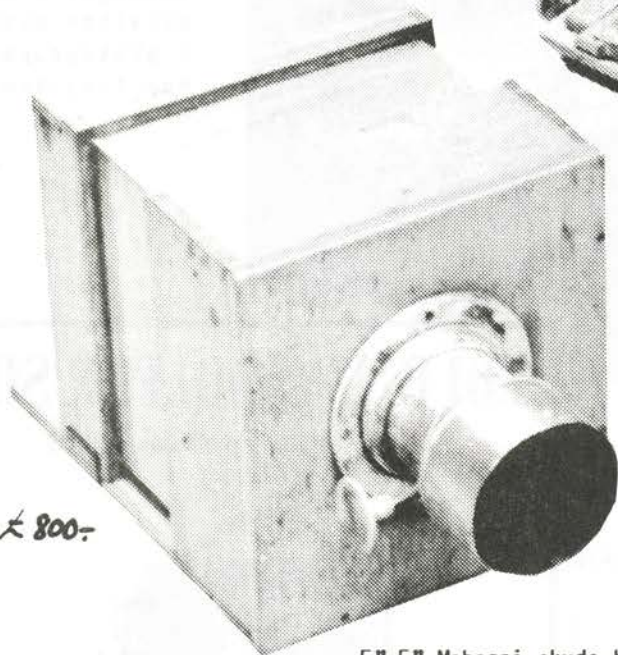

LIZARDS "CHALLENGE" mod. 1B STEREO
ca. 1910.
£ 500.-

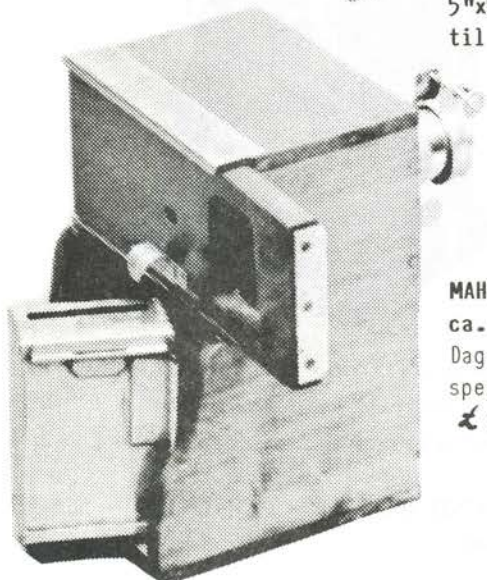
MAHOJNI BOX DETECTIVE KAMERA

ca. 1890. 1/4 plade, svarende
til ROUGH EUREKA m. skiftepose.
£ 500.-

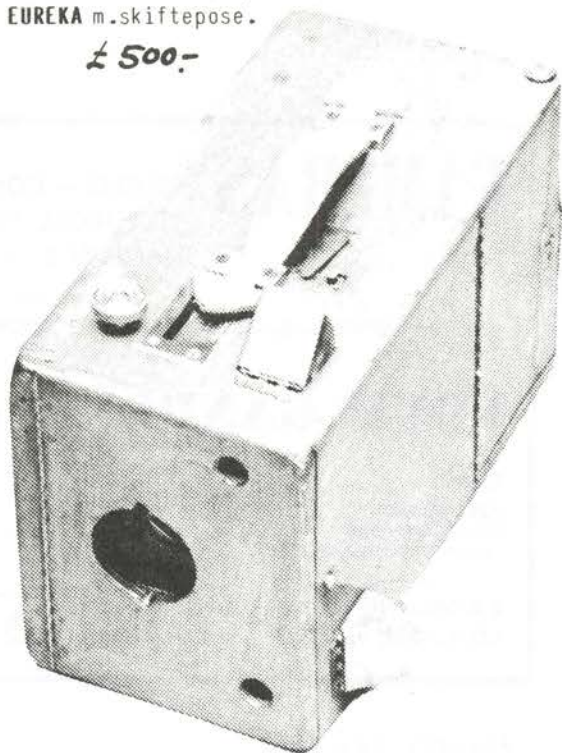

£ 800.-

5"x5" Mahogni skyde-box
til VÅDE PLADER ca. 1860.

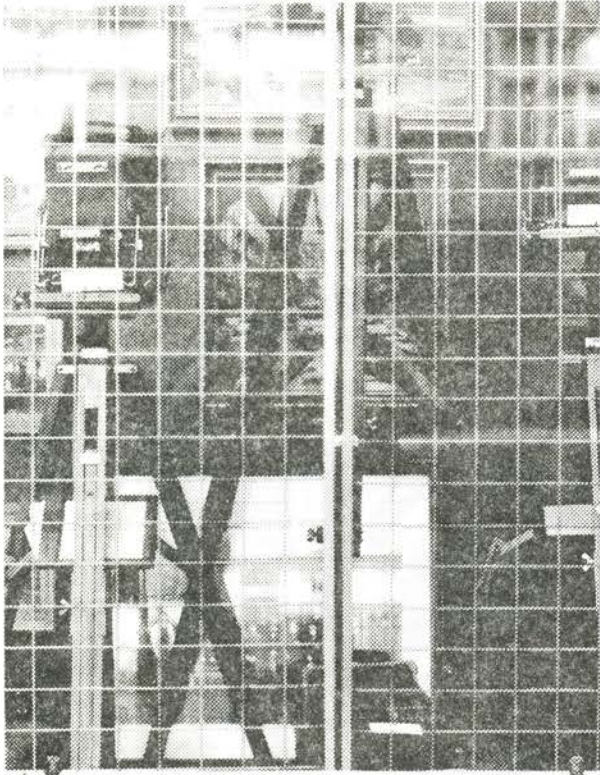

MAHOJNI FERROTYPi Kamera
ca. 1900.
Dagslys-ladning med 36 stk.
spec. plader 2"x2½".
£ 600.-

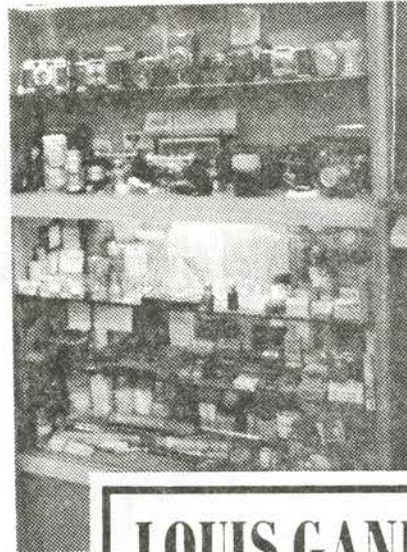
LONDON⁶

LOUIS
GANDOLFI
& SONS

Louis Gandolfi & Sons
CAMERA MAKERS SINCE 1880

MINDEUDSTILLING for L.GANDOLFI & Sons

Annonce 1946.

Udvalget i Sydenham
omfatter næsten alt
i photographica -
her f.ex.kemikalier

SPECIAL "1946" STUDIO CAMERA
PRECISION TECHNICAL CAMERA
UNIVERSAL SQ. BELLOWS CAMERA
IMPROVED COPYING CAMERA
Made in $\downarrow$ Plate $\uparrow$ upwards

Special: — PLATE and FILM
Apparatus for HOLDERS all sizes
Government and CAMERA
Industrial Purposes STANDS

Vertical Enlarger and
Accessories

L. GANDOLFI & SONS
2 BORLAND ROAD, LONDON, S.E.15
ESTABLISHED 60 YEARS (1885). NEW CROSS 1640

By:—

CAMERAS STUDIO — COMMERCIAL AND
TECHNICAL MODELS
MADE IN 5" x 4" TO 12" x 10"

WOOD } SINGLE—BLOCKFORM AND BOOKFORM PLATEHOLDER
TYPE } 5" x 4" UPWARDS

LOUIS GANDOLFI & SONS
ESTABLISHED 1885

Special: Apparatus for
Government and
Industrial Purposes

PORTABLE
INDUSTRIAL
STUDIO

STANDS

2 BORLAND ROAD,
LONDON, S.E.15. NEW CROSS 1640

Annonce fra 1952

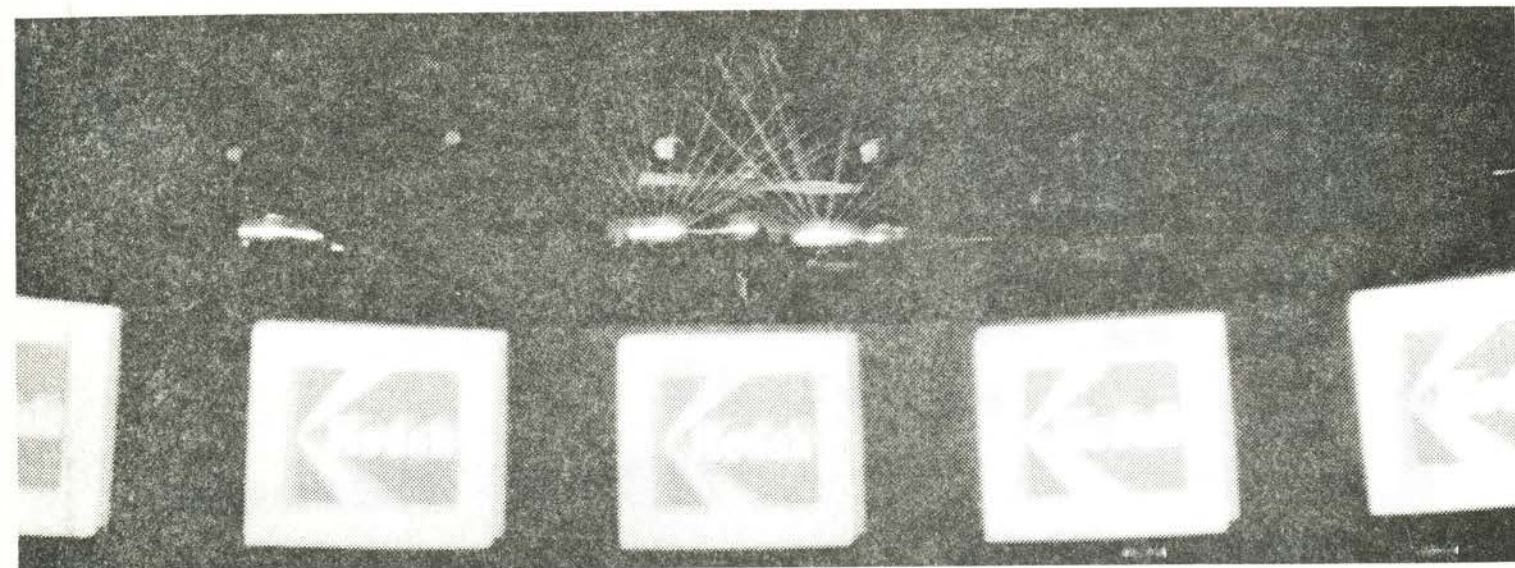
LOUIS GANDOLFI & SONS
Over 90 Years of Camera Making

FIELD AND STUDIO WOOD TYPE CAMERAS
PORTABLE STUDIO STANDS
THE OLDEST WOOD CAMERA MAKERS
IN THE WORLD

2 BORLAND ROAD · LONDON · S.E.15
01 639 1640

Annonce fra 1979!

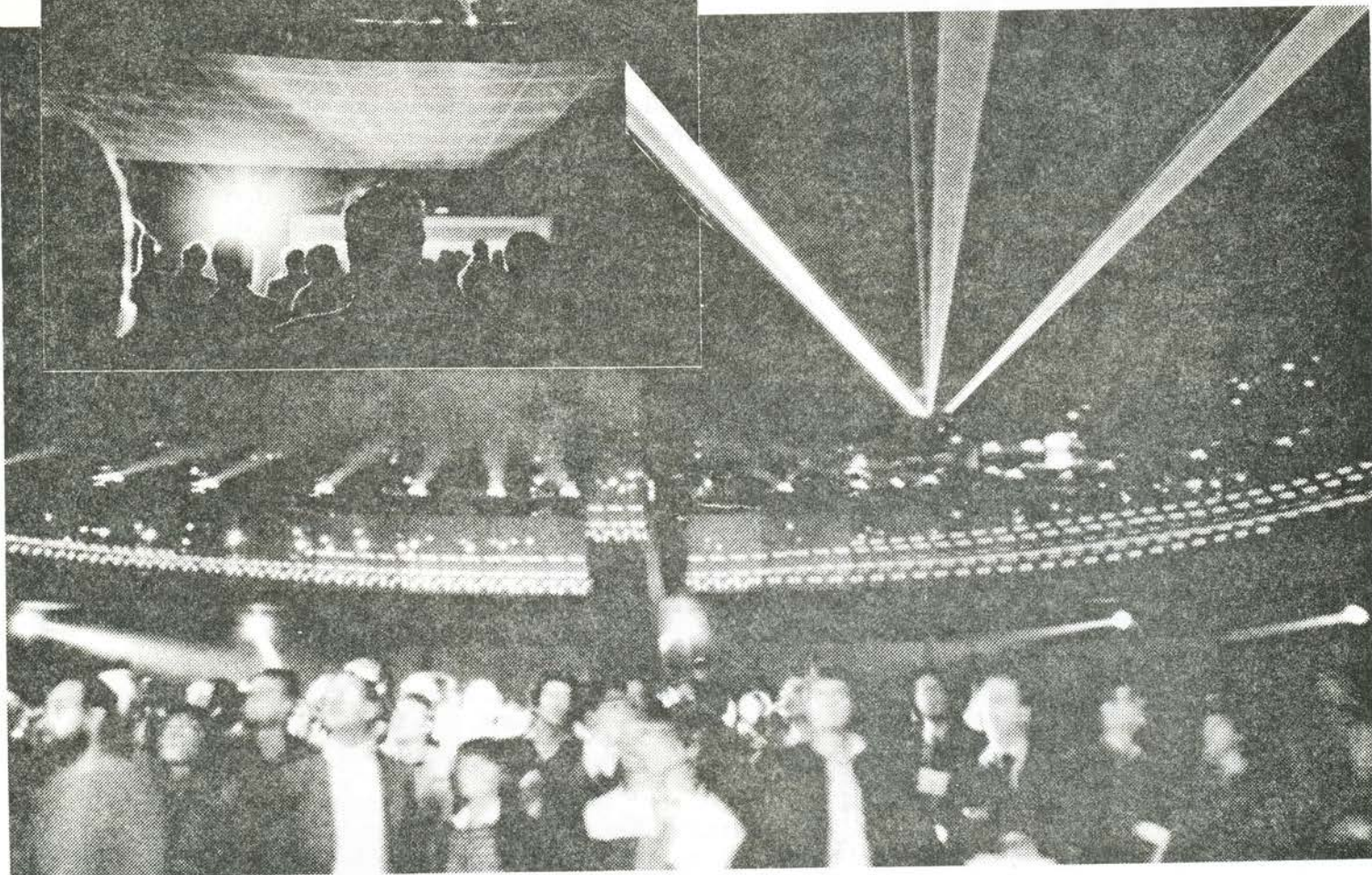
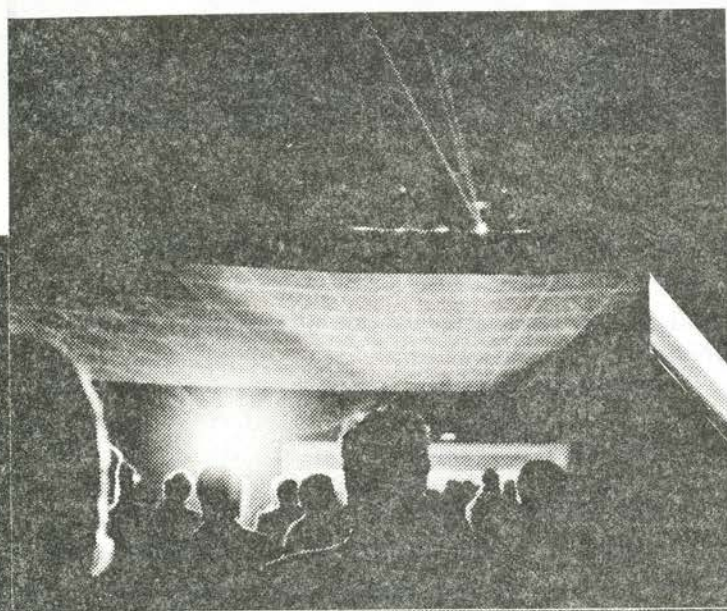

KODAK VANDT IGEN

Ja KODAK gjorde det igen - denne gang over video - og fotografien som vi kender og elsker den, overlevede det hidtil voldsomste angreb fra elektronikindustrien!

-par

Det var et historisk øjeblik, da lysshowet - med 105 Carouseller, 3 kinoprojektorer, plus et antal LASER-kanoner og flash - startede op for fuldt hus på KODAKS store stand i hal nr.8 på PHOTOKINA-messen. Selv en LEONARD SACHS fra det gamle theater i Leeds vilde have manglet superlativer!

CON T A X havde på stilfuld måde udstillet sit historiske ophav, startende med CONTAX-I fra 1933.

Hos N I K O N fyldte museet en hel væg, og indeholdt bl.a. de nye space(rum-)-kameraer. Der blev fotograferet flittigt!

Nikon Museum

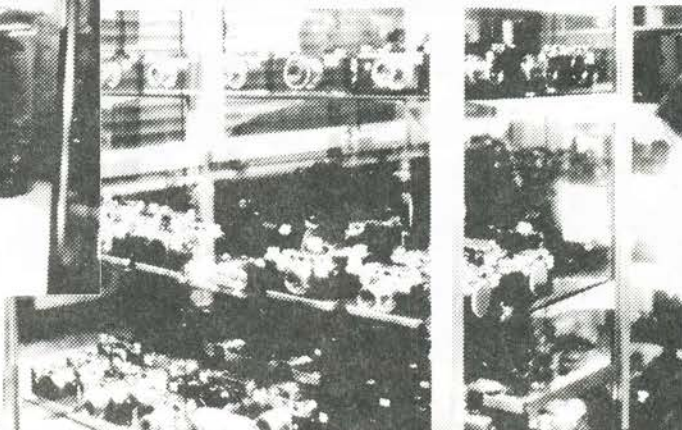

Leitz, Wetzlar havde bragt hele sit kostbare LEICA-STAMTRÆ til Köln - her sikret bag panserglas af bevåbnede vogtere.

PHOTOGRAPHICA - AUKTIONEN cccccccccccccccccccccccccccccccccccc

For samlere var messens højdepunkt absolut REGINA J.CORNWALLS 7.auktion om Lørdagen på MONDIAL. Der var rekordtilstrømning, da man startede hammer-slagene for det flotte katalogs 821 numre. Købelysten var stor, dog kneb det med et par af de helt sjældne ting - f.ex. opnåede katalogforsiden Edmond Bloch, Paris.ca.1890 PHOTO CRAVATE (Vurd.DM.14.000.-) ikke et acceptabelt bud! Iøvrigt ser TOP-FEMlisten således ud:
+++)

- 1) Nr.469a/DM.40.000 Leica Gevær m. IIIb og Telyt 1:5/400mm fra 1938.
- 2) Nr.436/DM. 35.000 IA LUXUS LEICA det berømte i GULD/FIRBENSKIND.
- 3) Nr.466/DM. 14.000 LEICA "250"
- 4) Nr.516/DM. 8.300.-Guld LEICA M-2
- 5) Nr.229/DM. 8.000 HASSELBLAD 1600

JAMES CORNWALLS eftersyn i Händelstr.17a var også flittigt besøg, og han havde nok op at gøre med at besvare spørgsmål.

I forb.m.messen afholdtes også PHOTO-BØRS

+++)) Læg hertil 15% salær + 22 % moms!!

leg med foto ...

SPECIAL LITTERATUR

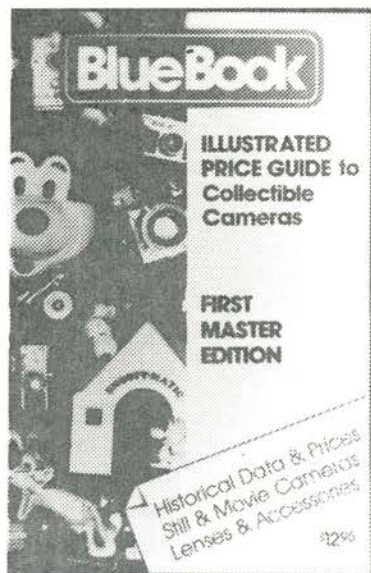
TO PRICE GUIDES
til samlere og fotohist-
orisk interesserede.

**Antique & Classic
CAMERAS**
\$-priser på over 2200
kameraer, 33 s. index
m.4000 referencer. A.5
176 s. m/522 illustrat.

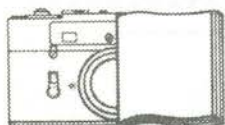
BLUE BOOK
First Master Edition
Still-,Kino- & optik.
324 s. 900 ill. 2600
beskrivelser. A.5

Kr. 148.-

Kr. 165.-

**HOVE
FOTO
BOOKS**

Fra HOVE FOTO BOOKS liste er p.t. følgende titler på
lager:

Leica Catalog 1931 **kr.68.-**, Leica Catalog 1933 **kr.68.-**,
Leica Catalog 1936 **kr. 68.-**, Leica Catalog 1939 N.Y. **kr.68.-**
Leica Catalog 1955-58 **kr. 68.-**, Leica Catalog 1961 **kr. 68.-**,
Leica Instruction IIIa/"250" **kr. 68.-**, Leica Instruction IIIc-
"f" & "g" **kr. 68.-**, Leica Instruction M.1, 2, 3 & 4 **kr.68.-**,
Leica Instruction M.5,"CL" og SL **kr. 68.-**, Leica Instruc-
tion VISOFLEX, I,II,III, bælg m.v. **kr.68.-**, LEICA The first
50 Years by G.ROGLIATTI **kr. 195.-**, LEICA & LEICAFLEX
Lenses by G.ROGLIATTI **kr. 195.-**, The LEICA-R Reflex
Manual by HANS v.LICHEM **kr. 148.-**, LEICA-R.4 Manual by THEO KISSELBACH
kr. 195.-, LEICA HISTORICA Bd.I (Gevindkameraprod.1925-1960!) **kr. 290.-**
LEICA Pocket Book by BRIAN TOMPKINS **kr. 110.-**, Leica PRICE GUIDE 1982-
83 by D.R.GROSSMARK **kr. 68.-**, (spec.tilbud: Pocket + Priceguide **kr. 148.-**),
The Leica Collectors Guide by D.R.GROSSMARK **kr. 110.-**, ZEISS IKON
Cameras 1926-39 by D.B.TUBBS **kr. 170.-**, ZEISS IKON General Catalogue 1936
kr. 68.-, Collectors Guide to KODAK Cameras by JIM and JOAN McKEOWN
kr. 160.-, Mr.LANCASTER's Catalogue for 1888 **kr. 68.-**, Leica LITTERATURE
1930-60 by JAMES LAGER **kr. 298.-**, Catalogue of PREMO Cameras (KODAK)
kr. 185.-, LEICA Illustrated Guide No.I by J.LAGER **kr. 198.-**, LEICA Illustrated
Guide No.II by J.LAGER **kr. 298.-**, LEICA Illustrated Guide No.III by J.LAGER
kr. 245.-.

MIDTVESTENS
FOTOCENTER

Dec.1982.

PER ASK **ASG** NIELSEN
FOTO

AUDIOVISUEL SERVICE GRUPPE
DK 7400 HERNING·BREDG.13-15·TLF.07-12 55 14

De tørre Pladers Tid.

af F. Berendt.

"En af fotografiens største entusiaster var rejst på landet for at holde ferie. I løbet af nogle dage havde han opbrugt hele sit forråd af plader og skrev derfor til en ven, der skulle komme og besøge ham, om at tage en pakke plader med. Bevåbnet med pakken med pladerne drog vennen afsted med toget, og da han kom til bestemmelsesstedet og fotografen ivrigt ivrigt spurgte efter pladerne, sagde vennen: Du kan ellers tro, jeg fik mig en ordentlig forskrækkelse med de plader på vejen hertil. De drattede nemlig ned af bagagenettet undervejs, og jeg blev sandelig så bange for at de skulle være gået i stykker, men de holdt til turen. Hvordan kan du da vide det, spurgte fotografen. Jo, svarede den anden, jeg pakkede selvfølgelig op og så efter. Tableau!"-----

Opfindereren af denne revolutionerende metode som virkeligt satte skub i amatørfotografien skyldes den engelske læge og amatør-fotograf R.L. Maddox (1816-1902).

De første meddelser man har er gengivet i The British journal of Photography, den vakte kun lidt opmærksomhed da den kom frem, metoden var til at begynde med, meget ufuldkommen, men to andre englændere King og Johnston, tilføjede den de sidste kemiske muligheder, som vi kender den i dag.

Tørpladen var lige fra begyndelsen en stor lettelse, ikke kun angik vægt, men ved at man kunne lagre den og at den var forholdvis nem at forsende til fjerne lande. Desuden var lysfølsomheden op til 150 gange bedre end den gamle kollodiumplade. fotografens muligheder blev nu næsten ubegrænsede.

Fotografien som den sociale katalysator får nu yderligere en dimension takket være det nye filmmaterialiale.

Danskeren Jacob A. Riis, hvis komplette billedværk nu kan købes på microfiche. (Erik Paludans bogh) Var i årene 1887-1892 medarbejder ved The New York Tribune, han brugte sit kamera som våben imod uretfærdighed og undertrykkelse af de utallige emigranter

der søgte over til Amerika.

Jacob A. Riis tog en serie billeder som skulle vise de regerende kredsers forpligtigelser overfor de fattige indvandrere.

2 af hans berømte bøger skal her nævnes: *How the Other half lives*. Udkom i 1890 - og *Children of the Poor*. Som kom i 1892.

Det lykkedes Jacob A. Riis at få magthaverne i tale, og den daværende New York guvernør Theodor Roosevelt fik sat nogle betydelige sociale reformer igang.

Den nemme og hurtige tørplade, fik stor indflydelse på fremstillingen af kameraer i årene 1880-1890. Disse kameratyper kan generelt inddeles i 4 hovedtyper:

1. Udskiftelig kassettekamera.

Denne type kamera havde som regel plads til et dusin plader, som kunne udskiftes i dagslys.

2. Spejlreflekskameraet.

De 1 og 2 øjede kameraer regnes her som 1 gruppe.

Kendetegnet for disse typer er, at de alle bygger på et spejl som er fastgjort i en vinkel på 45 grader i forhold til **objektivet**, billedet, ses i toppen af kameraet på en matskive, indtil det øjeblik at der eksponeres.

Den første der fremstillede et sådant kamera var englænderen Thomas Sutton. (1861). Det her viste billede er det første som blev publiceret. (fundet i Preus-fotomuseum)

Det første toøjede spejlreflekskamera, et apparat for kvartformat med gardinlukker (monteret på det objektiv der tog billedet) blev fremstillet af R og J. Beck. i London. Februar 1880.

3. Magasinkameraet.

Dette kamera havde 12 plader eller planfilm, i et magasin inde i kameraet, ved hjælp af forskellige mekaniske snildheder skiftedes pladen efter hver eksponering. Kameraet havde som regel automatisk tælleværk.

4. Rullefilmkameraet.

Denne type kamera slog med tiden de fleste andre helt ud. Her var der tale om rullefilm som førtes fra een spole til en anden. Og som var en fast størrelse. Derfor kunne disse film anvendes i mange forskellige typer

kamera.

Som vi ved fra den store artikel om Eastmann Kodak, var han den første der i 1888 indførte dette system.

Denne enkelthed i film og spoleisætning, var jo i fuldstændig enighed med hans slogan: "De trykker på knappen, vi ordner resten"

Den eksplosive udvikling, der hermed var sat igang var ikke til at stoppe.

NOVEMBER 15TH, 1861.

RA.

here, as well as the
unit portable Camera
(focal length.) The
d, if desired, can be
Mr. LARK PRICE,
have been used by
compactness, portability

" with that described
is essential requisites

stock.
&c., &c.
it be exchanged if not

e House, &c.

may be seen at their

NS, &c.,

Office.

Warehouse.

DON,

EY'S VIGNETTE

PHIC GLASSES.

N.

S BATHS AND

for Chemically and

Frames of Cameras.

reign Climates.

APPLICATION.

. 2d.

AND PAPER.

ts and Views by the
aper processes; also
f Photographs, and on

ument Makers to the

NOVEMBER 15TH, 1861.]

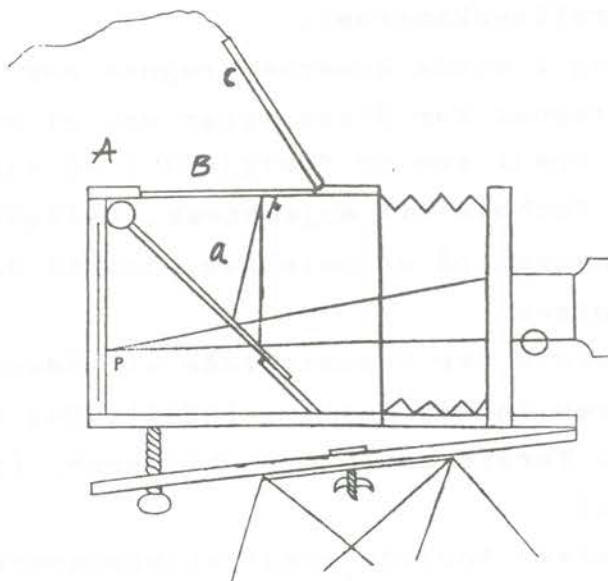
PHOTOGRAPHIC NOTES.

By
Her Majesty's

Royal
Letters Patent

**SUTTON'S
REFLECTING CAMERA
FOR PORTRAITS & INSTANTANEOUS VIEWS.**

THIS Instrument allows the photographer to see and focus an erect image upon the ground glass whilst the plate is in the camera, with the shutter of the dark slide open, and ready to be exposed at any suitable instant by merely turning a handle, or touching a trigger. This Camera can receive all the usual adjustments, and be made to suit any of the arrangements now in use. It is not larger than the present camera, and can be made at very little extra cost.

For further Particulars see "Phot. Notes," Nos. 131 & 132, and apply to the Patentee.

CAMERAS ON THIS PLAN CAN BE OBTAINED SHORTLY FROM
T. ROSS, 2 & 3, Featherstone Buildings, Holborn, London, W.C.
AND
**J. H. DALLMEYER, 19, Bloomsbury Street, Oxford Street,
London, W.C.**

Vi ser her verdens første spejlrefleks-kamera. Det blev patenteret den 20 august 1861. Prisen for dette kamera var 13 dollar.

A. (ESR kamera. 1861) Det lille spejl (a) tilbagekaster billedet til en matglaspladen (b) på toppen af kameraet som er skærmet af et låg (c) spejlet svinges op så det dækker matglaspladen under eksponeringen af pladen. Denne er anbragt bag på kameraet.

Udover Celluloidfilmen, dukkede nye teknikker op såsom Platintrykket, Lystrykket, Pigmenttrykket, Oliepigmenttrykket, Bromolietrykket samt adskillige andre.

Alle disse processer gjorde at kunst fotografiet nåede nogle højdepunkter som ikke er overgået siden.

En artikel i dette blad vil i 1983 skildre et par af de væsentligste.

Som et lille kuriosum skal her fortælles om hvad man blev i stand til at frembringe med en tør-plade eller film.

"Verdens største billede blev fremstillet af en tysker. Billedet forestiller et panoramo over bugten ved Neapel. det blev fremstillet ved hjælp af 6 negativer.

Filmen blev rullet op på et hjul med en diameter på 12 meter. Der blev fremstillet adskillige store tanke, der var så tunge at man måtte sætte hjul under for at kunne flytte dem.

Udvandingstanken var over 15 meter lang, 2 meter bred og 3/4 meter dyb.

Man må spørge? - hvilket mørkekammer kunne rumme et sådant billede? - intet.

Billedet blev fremstillet om natten i fri luft.

300.000 liter vand gik til skyldningen.

Keine hexerei.

The IMPERIAL DRY PLATE & L^{td}
Cricklewood, London, N.W.

Kollodium - kemien

Ved F. Berendt.

Kollodiumemulsion 16 gram skydebomuld opløses i 360 kubik-centimeter æther og 240 kubik-centimeter alkohol, begge dele så vandfri som muligt.

For hvert kvantum af 240 kubik-centimeter af denne rå kollodium tilsætter man 10 gram bromzink og 7 dråber stærk salpetersyre. Endvidere tilsætter man, i små mængder og under stadig omrøring med en glasstang, 1/2 gram tørret albumin, opløst i lidt vand og ammoniak.

Det fornødne sølvsalt opløses først i ganske lidt vand med tilsætning af lidt alkohol. Forholdsmængden af sølvsaltet er nået, når man på 250 kubik-centimeter emulsion har et gram mere end nødvendig til at forvandle det tilstedeværende brom til bromsølv, og det tilstedeværende albumin til sølvalbuminat. Efter hver tilsætning må flasken rystes godt.

Tilsætningen af sølvet må naturligvis ske med udelukkelse af det hvide dagslys. Kun det rødgule lys, det samme som fotografen har i sit mørke kammer, er uskadeligt. Fra nu af tåler emulsionen intet andet lys.

Man **hælder** hele blandingen i en flad porcellænsskål, hvori man lader den stivne til en geleagtig masse: denne gelé sønderdeler man nu i mindre stykker, kommer den i en glas eller porcelænskrukke med vid mund. Man overgyder det hele med koldt vand, der ofte fornyes mindst i 2 timer. Man kan anse udvandingen for fuldendt, når det sidste vand kun viser et svagt mælkete udseende ved tilsætning af saltsyre.

Nu borthældes vandet, og emulsionen samles i filterpapir, hvori den udpresses, indtil den er befriet for alt vand. Derefter opløses den i æther og alkohol. Forholdet er følgende: Til 8 gram emulsion 500 kubik-centimeter æther og alkohol (250 gram af hver): man ryster flasken godt, og når kollodiummen er klar, kan den bruges.

Man må dog ikke tro, at denne kollodiumemulsion er så let at præparere, som man efter denne korte beskrivelse skulle tro, vanskeligheden ligger i, at få råstofferne af hensigtssvarende beskaffenhed, og i at få bromsølvet fint fordelt i massen, samt endelig i at træffe det rette overskud af opløseligt sølvsalt.

Kildemateriale: Opfindelsernes bog. 1880.

Denne Herrer kommer direkte fra Frederiksberg alle, efter at have gjort sine juleindkøb.

FREDERIKSBERG ALLE 29

1820 København V

ÅBNINGSTIDER:

Ti, On, Fr, Kl. 13-17
Lørdag Kl. 10-13

Eller

OPEN BY APPOINTMENT
APPARATER FRA TIDEN.

FAG FOTO

Emulsionen kan først anses for vellykket, når den giver større følsomhed end våde plader. Den har tilbøjelighed til at give tynde negativer.

For at forstå den kemiske sammensætning og forskellighed, i disse første skridt på den lange vej frem til nutidens perfekte emulsion, gengives her også gelatineemulsionens kemiske regler.

Gelatineemulsion. Hertil sættes 25 gram fiskelim (husblas) opløses i 250 gram destilleret vand, 28 gram bromammonium og dernæst (i det mørke kammer) 44 gram salpetersurt sølvilte.

Det hele holdes opløst ved varme i 24 timer: da lader man det stivne og udvander det derefter en hel dag under en rindende vandhane. Nu smelter man massen på ny i vandbad og tilsætter 25 gram almindelig gelatine, 20 gram albumin og 750 gram destilleret vand. Denne emulsion er en modifikation af Obernetter i München, efter den engelske metode.

Obernetter påstår, at pladernes følsomhed er fem gange så stor som de "våde pladers": han siger, at tilsætning af albumin øver stor indflydelse på billedets udvikling under fremkaldelsen. En anden fortræffelig egenskab har albuminet, som Obernetter ikke synes at have lagt mærke til: det er at den binder hinden til glasset. Ved de engelske emulsionsplader var den ulempe almindelig, at hinden løsnede sig og krøllede under fremkaldning eller under afskylningen.

Når denne emulsion er så tydelig følsommere end kolloidiumulsionen, er vel grunden den, at her kan bromsølvet bedre opløses og finere fordeles i massen. Saltene er jo vanskeligere at opløse i æther og alkohol. Når man betragter en plade af hvert slags imod en gasflamme, da viser gelatinpladen en violet opalfarve, altså gunstig for lysets gennemgang, medens kolloidiumpladen har en gullig opalfarve, der vanskeligt gennemtrænges af lysstrålerne.

Til fremkaldelse af tørre emulsionsplader anbefales:

Bromkalium (1:10) .....2 kubik-centimetr.
 Pyrogallussyre i alkohol (1:10 4a5 kubik-centimeter.
 Destilleret vand .....250 kubik-centimeter.
 Ammoniak.....10 a 15 dråber.

Blandingen må ske efterhånden, som man har brug for den, da den hurtig fordærvs.

Denne opfindelse er et ikke uvigtigt skridt. Det er et skridt

videre til at gøre fotografien industriel. Pladernes fabriksmæssige tilvirkning og deres holdbarhed i tør tilstand letter fotografien erobringen af nye områder, sådanne hvor aftrykkene fås af mekanisk vej, så som lystryk, fotozinkografi, fotolitografi, foto-gravurer o. lign. Portrætfotografien vil også derved gøres mindre afhængig af lyset.

201.

R.

and.
der,

N.

N.

S

S.

N.

MAY 1st, 1861.]

PHOTOGRAPHIC NOTES.

BY
ROYAL LETTERS
PATENT

IN
GREAT BRITAIN,
FRANCE,
AND BELGIUM.

PANORAMIC LENS,
Manufactured by T. ROSS, Optician,

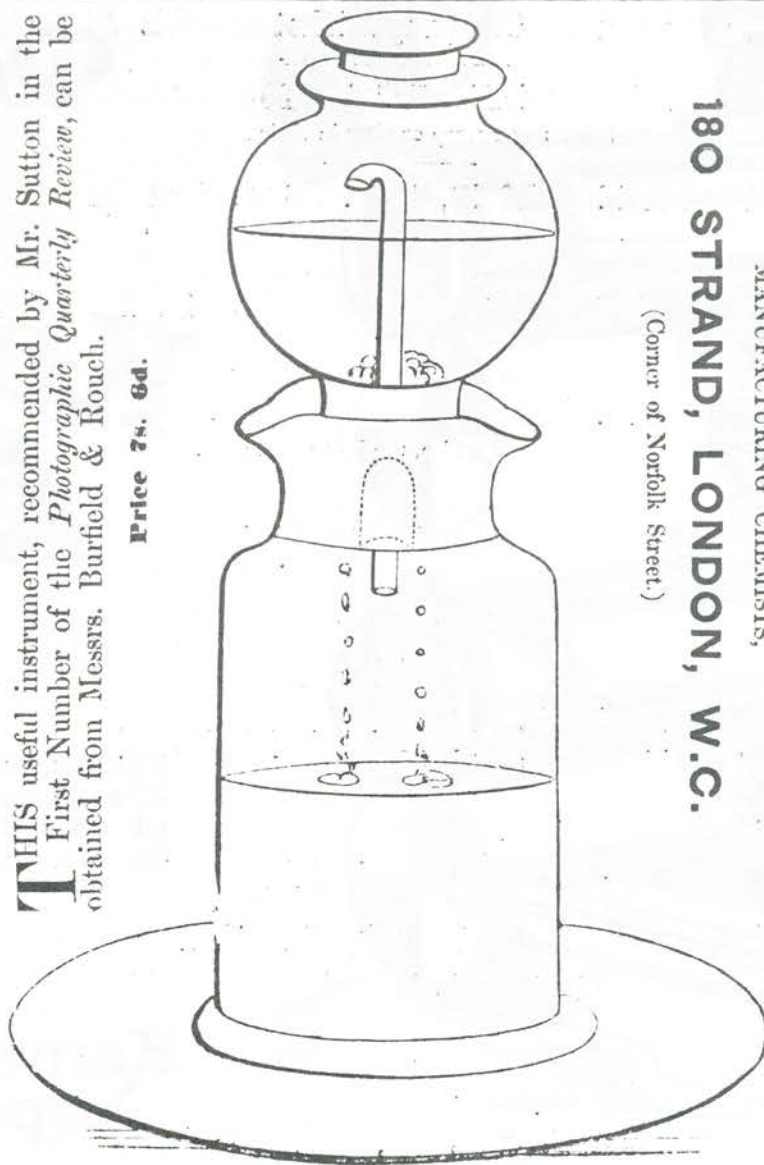
(Son and Successor of the Late ANDREW ROSS.)

2 & 3, Featherstone Buildings, High Holborn, London, W.C.

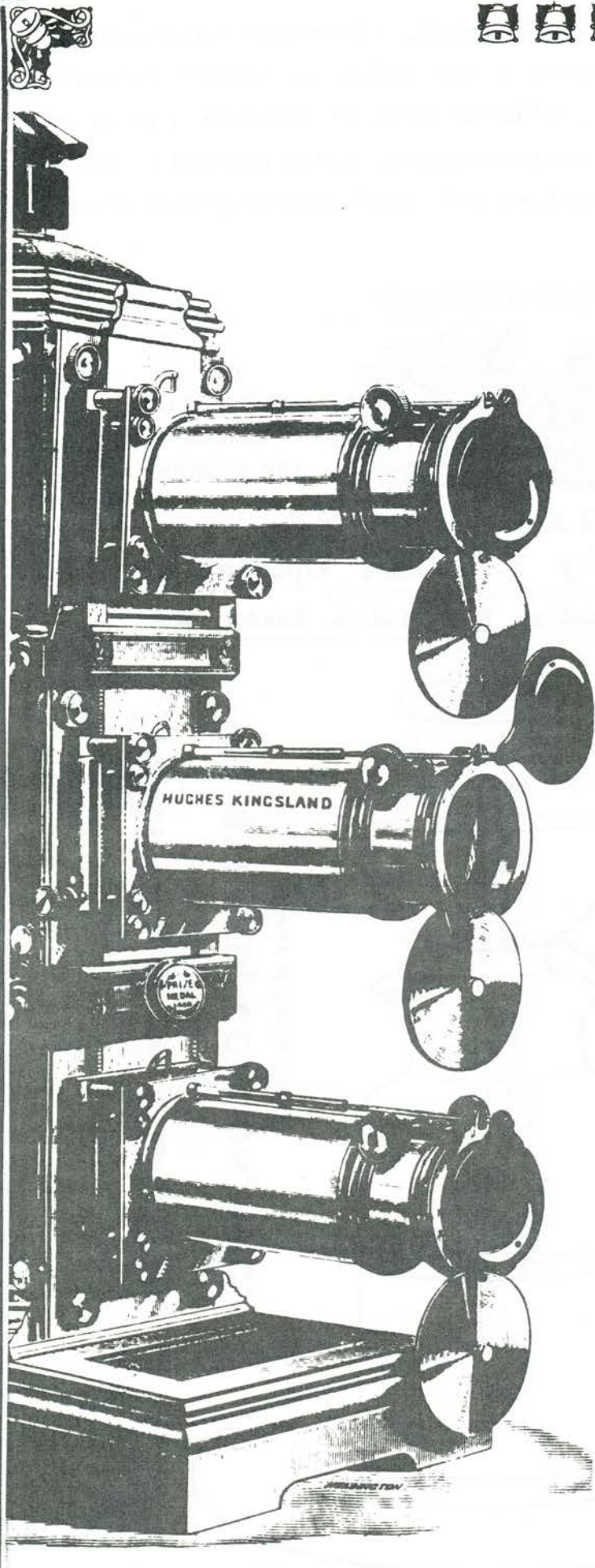
COLLODION FILTER.

THIS useful instrument, recommended by Mr. Sutton in the First Number of the *Photographic Quarterly Review*, can be obtained from Messrs. Burfield & Rouch.

Price 7s. 6d.

BURFIELD & ROUCH,
MANUFACTURING CHEMISTS,
180 STRAND, LONDON, W.C.
(Corner of Norfolk Street.)

Leica

CARL ZEISS,

Rollei

Kodak

EXAKTA

FREDERIKSSUNDSVEJ 136
2700 Brønshøj.
01 60 6317
30 års erfaring, faglært.

Kamera-
specialisten

Ved F. Berendt.

De medlemmer som overværede fremvisningen af de godt 35 stk. Lumiere farveglasplader i formatet 13x18 cm - ganske vist i reproduktion, var forbavset ove-

rer disse billeders enorme farvestyrke og m tethed trods mere end 70 år på bagen. «

Man stiller sig straks det spørgsmål: hvordan kunne man fremstille s  fine farvelysbilleder i året 1904. Disse billeder vi så var fotograferet i årene 1912-15 og har kunnet overleve de mange år, uden at miste sin farvestyrke væsentligt.

Fotohistorisk er Lumieres proces ganske interessant at genopfriske, den var jo ikke den eneste metode, men vel nok den bedste.

I dag betragtes det som noget af en sjældenhed at eje en sådan plade. Hos vort medlem Peter Haagen i Frederikshavn så jeg i sommer et enkelt eksemplar som  rb digst blev vist frem, og man bliver sandelig imponeret.

Lumieres Autocromglasplader blev patenteret i 1904, men kom først på markedet i 1907.

For at forstå hvad farvefotografi er, var det måske rigtigst at begynde med det menneskelige øje - sammenligning mellem det og fotografiapparatet.

Objektivd kslet på en linse svarer nøje til øjenlågene. N r øjenlågene lukkes holder vi lyset tilbage.

 jet består af een for og baglinse på samme måde som objektivet imellem irishinden - som kan trækkes sammen og herved dæmpe stærkt lys. Dette fænomen kender vi fra katten.

Denne hinde giver øjet farve, som kan være blå, grå, grøn o.s.v. Hinden svarer til blenden i objektivet som samler og koncentrerer billedet, som linserne overfører på den fotografiske plade.

Bagved linserne har vi et rum der svarer til kameraet, for at holde dette udspilet er det fyldt med glasv ske.

Bagsiden af dette rum, i fotografiapparatet sidder den lysfølsomme plade, har vi øjets nethinde. Nethinden består af store mængder

» "Dengang i Odense" - M.N. Topps Lumiere farveglasplader, forevist af K lle Topp den 18/3-82.

nerveknuder, som er modtagelige for orange, grønne og blå lysstråler, samt de utallige nuancer man kan sammensætte med disse tre grundfarver.

Når øjet har fanget et motiv med linsernes hjælp på nethinden, nøjagtig som på matskiven, alarmeres de farvemodtagelige nerver og via nervetråde føres meldingen videre ind i hjernen hvor det registreres som eet billede. Præcist det samme sker ved farvefotografering.

Dog manglede fotografiapparatet en anordning som kunne registrerer farveværdierne over på den lysfølsomme hinde. Det man her manglede var et farveraster. Lumière kaldte det autocromraster. Dette lag på den fotografiske plade hvor lyset skal passerer inden det når den fotografiske bromsølvhinde, består af kartoffelmelskorn.

Kartoffelmelskorn er glasklare og meget små, omkring 1/100 mm i diameter, der anvendes omkring 8-10.000 korn pr. kvadratmilimeter overflade.

Kornene bliver først farvede i tre kulører, grønne, violette og orange. Dernæst bliver de blandet i et forhold som er 40% grønne, 30% violette og 30% orange.

Den fotografiske glasplade, belægges med et tyndt lag klæbrig lak. Herefter bliver den kornlignende masse ved hjælp af et blæseagregat pålagt pladen. Man bliver ved med at pålægge kornene ind-

A PRÉSERVER DE LA CHALEUR & DE L'HUMIDITÉ

SOCIÉTÉ ANONYME

des Plaques & Papiers Photographiques

A. LUMIÈRE & SES FILS

Capital 4.180.000 francs (dont 3.000.000 remboursés)

• ISOM-MAISON •

Plaques Autochromes

Brevetées s.g.d.g. en France et à l'Étranger.
Marque Déposée

N° de Fabrication   Format   *Permettant l'obtention directe de la Photographie
des objets AVEC LEURS COULEURS*

314   9-12

Ne pas ouvrir cette boîte avant d'avoir pris connaissance de la notice
spéciale délivrée gratuitement relative à l'emploi des Plaques Autochromes

Låget til en æske 9x12 Autochromplader.

til der ikke klæber flere ved, herefter vil der stadig være små mellemrum hvor lyset kan svække rasterets virkning.

Derfor blæser man tilsidst grafitstøv på pladen, således at denne bliver helt tæt. Herefter bliver glaspladen ført ind imellem to valser, der sammenpresser det hele til et jævnt og tæt lag. Efter tørring pålægges til sidst et lag af spirituslak.

Indtil nu har alt kunnet foregå i lys, men nu anbringes pladen i mørke og den meget tynde hinde af panchromatisk bromsølvgelatine kan pålægges, og pladen er efter indpakning klar til brug.

Hvis man vil have farverne gengivet korrekt er det nødvendigt at anvende panchromatiske bromsølvgelatine, da den, ligesom øjet er lysfølsom for sollysets spektrum. Denne proces med at tilsætte farvestoffer er meget kompliceret. Der findes visse stoffer som er mærkbare i ændring af farve i et forhold 1 del til 500.000 dele.

Fremgangsmåden er den at man begynder med at fotografere spektret med bromsølvgelatinen som den er. Man bemærker sig fejlene i de tre grundfarver og ved forsøg ændrer man langsomt grundemulsionen til den bliver panchromatisk, hvilket betyder at den er følsom for alle farver.

En enkelt farve, grønblå er umulig at kompensere for, her indskydes en guldskeive mellem motivet der skal fotografere og rasteret. Det er indlysende at når lyset skal passere, dels et farveraster samt en guldskeive bliver eksponeringstiden meget lang.

Vi husker Kylie Topps skildring af hvordan hendes fader havde stillet op til farvefotografering i deres stue, derefter de var taget på skovtur i 3 timer hvorefter eksponeringen var tilendebragt. 1 æske med 4 glasplader i formatet 13x18 cm kostede i 1914 Kr. 6,50. Det har ikke været beskåret enhver at bruge et sådant beløb på sin hobby. En faglært arbejders ugeløn var dengang på omkring Kr. 25.00.

FOTOGRAFISK LITERATUR
I STORT UDVALG

v. HÜBL'S
GULSKIVER

ALLE STØRRELSER OG NUMRE
FIRKANTEDE OG RUNDE

FORTONNEDE FILTRE
AUTOCHROM FILTRE

REFLEKS FORSTØRRELSESAPPARAT
anvendes i forbindelse med Deres eget
Klap-Kamera og giver bløde og harmoniske gennemarbejdede Billeder.
KOSTER KUN KR. 40,00.

Kodaks, Gevaerts og Wellingtons
BROMSØLV PAPIR

PLADER ILFORD - AGFA - SIGURD
SCHLEUSSNER
HAUFF - VERAX
ALMINDLIGE OG ORTOCHROMATISKE

LUMIÈRE'S AUTOCHROM-PLADER
er nu hjemkommet og have på Lager i alle Størrelser.

Alt Tilbehør til **BROMOLIE-PROCESSEN**

Kongsbak & Cohn
KØBENHAVN K. NYGADE 2 TELEFON 2569

Kildemateriale: Photographische Rundschau. 1914.

Lumière: Autochromplader. Preus fotomuseum.

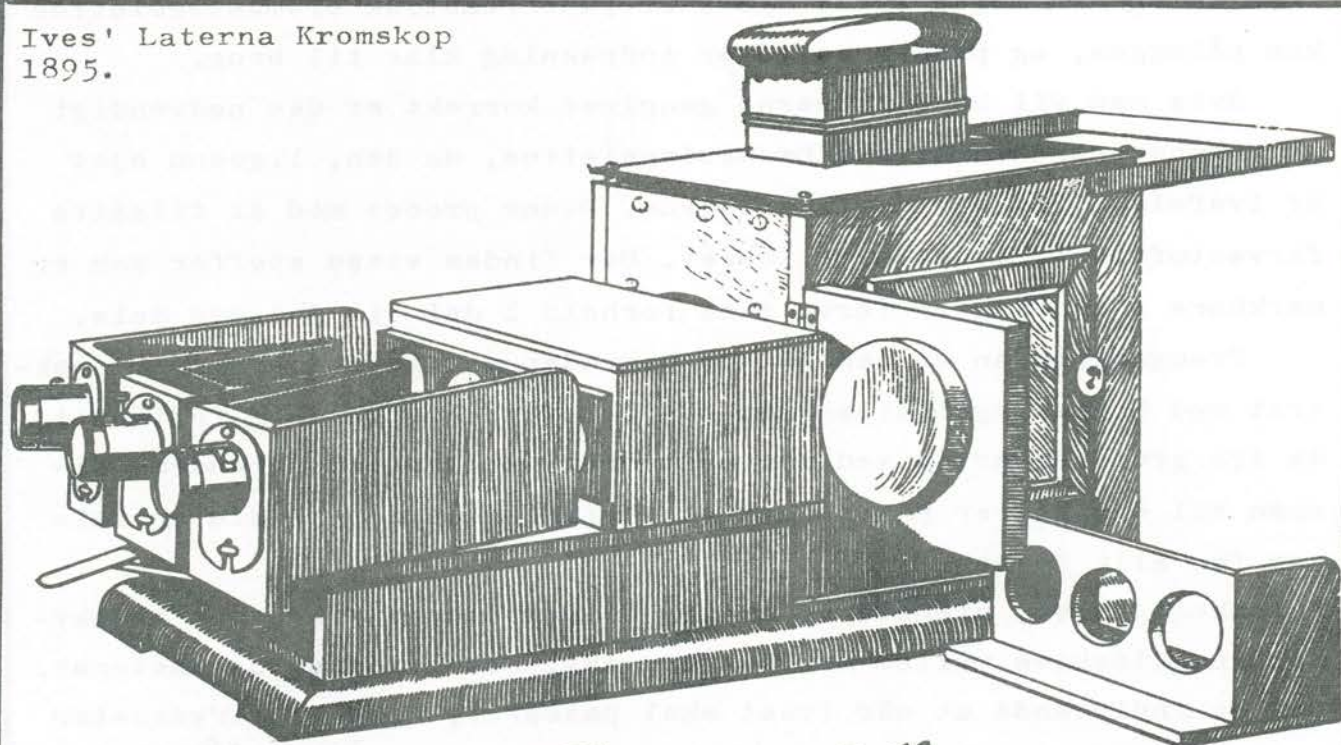
Lærebog i fotografi: 1950. (399)

Lumières farveglasplader var det produkt som imødekom amatørernes krav bedst, men for den fotohistoriske korrektheds skyld skal der her gives en fortegnelse over de efterfølgende farvefilmsprocesser.

Additive metoder: Dufay - 1908, Agfas farveplade - 1916, Agfa-color - 1932, Finlays metode - 1929.

Subtraktive metode: Sanger-schepard - 1900, Pinatypi - 1904, Uva-chromi - 1916, Duxochrom, Hertog - 1929, Autotypi - 1930, Vivex - 1932, Kodak Wash-off relief - 1934.

Ives' Laterna Kromskop
1895.

Jay O. Tepper

SPECIALIST I SALG AF KAMERAER
OVERALT I VERDEN.

Katalog tilsendes gratis, send
blot navn, adresse og post nr.

Til: Jay O. Tepper
313 North Quaker Lane
West Hartford, Connecticut 06119
U.S.A.

(203) 233-2851

Medlem af D.F.S. 1982

Paa een Aften

kan De fremstille alle Deres

JULEKORT

med det nye Gaslyspapir

CAPO

Leveres i 3 Grader:

Haardt, Normalt, Blødt,

hver med 4 forskellige Overflader:

Blankt, Mat, Gravure Mat (hvidt og chamols).

Blanke og matte Postkort i alle 3 Grader.

CAPO er det bedste og letteste at arbejde med:

1. Alle 3 Grader har samme Følsomhed, skal altsaa belyses lige længe.
2. Stort Spillerum i Belysningstiden; derfor ingen mislykkede Kopier.
3. Enhver god Fremkalder af passende Styrke kan benyttes.
4. Med Bromkalium kommer Billedet langsomt, saa Fremkaldelsen kan afbrydes.
5. Taaler meget Bromkalium uden at faa hæsle grønne Toner.
6. Rig Gradation. Ethvert Negativ giver derfor det bedst mulige Billede.
7. Prøv »Haardt« til Deres aller tyndeste Negativ. De vil blive forbavset.
8. Intet Papir giver fornemmere Udseende end Gravure Mat.

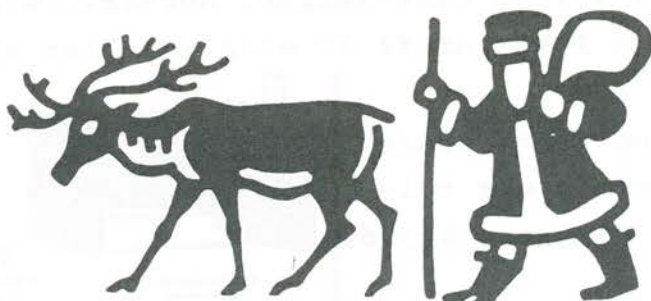
CAPO faas i alle velforsynede Udsalg af fotografiske Artikler.

Emulsions-Papir-Fabriken

CARL POULSEN. „**MERKUR**“. København-Valby.

HØRSHOLM FOTO Aps

HOVEDGADEN 35
2970 HØRSHOLM
TELEFON (02) 860350

August Nagel

Af F. Berendt.

August Nagel, det første barn ud af en flok på ni, blev født den 5 Juni 1882 i den lille by Pfrondorf ved Tübingen.

Efter endt skolegang kom han i lære på en mindre værktøjsmaskinfabrik. Denne lærerplads har nok været en fin inspirationskilde for drengens mekaniske fantasi, som i disse år langsomt blev udviklet og som vi mange år senere skal nyde godt af igennem hans tekniske frembringelser.

Da lærertiden omsider var afsluttet, begyndte Nagel at gå på handelsskole for at stå vel rustet også i denne diciplin, samtidig arbejder han på forskellige mekaniske produktionsfabrikker.

Hans fritid, og det var der ikke meget af i de tider, brugte han udelukkende på at udtænke og konstruerer mekaniske snildheder i forbindelse med kamerabygning. Han havde en idé om at fremstille et nemt, lille og prisbilligt kamera.

I året 1908, da var han 26 år gammel grundlagde han sammen med en ven Carl Drexler en lille kamerafabrik som de gav navnet "Drexler und Nagel".

Man havde, til at begynde med, ansat 3 medarbejdere, og man kan roligt sige, at det var et voveligt skridt, at starte en sådan fabrik i en tid hvor den bestående konkurrence var meget hård. Men de to unge mænd havde en fast tro på, at der måtte være et marked for et lille prisbilligt apparat for amatører. Det skulle senere vise sig at være rigtigt.

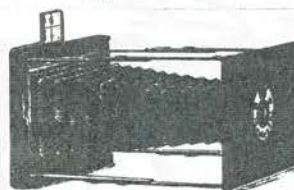
Firmaets første model kom til at hedde "Contessa Nr. 1.", til formatet $4\frac{1}{2} \times 7$, det var kun 1 centimeter tykt og vejede kun 145 gram. Kameraets lille format og den relativt høje præcision i det mekaniske, gjorde det til en best-sælger. Hurtigt fulgte nye og forbedrede modeller og i løbet af få år steg antallet af medarbejdere til over 40.

En anden model som vakte opsigt var "Pixie", et miniature rul-
lefilmkamera til formatet $4,5 \times 6$.

Dr. h.c. August Nagel (1882-1943)

100 år

leichteste
145 Gramm

„Contessa“

dünnste
1 cm

billigste
Mark 25.-

Westentaschen-Camera

Drexler & Nagel Stuttgart.

Fabrik photogr. Apparate. Kaiserstr. 58.

ist erschienen!

Målene for dette kamera var lox2x5, nøjagtig til en vestelomme på den tid.

August Nagel var også en ivrig ballonsportsmand og i 1911 udviklede han et luft-kamera ved navn "Atlanta" - det blev til i samarbejde med objektivfremstilleren "Stable" i München. I 1912 fik firmaet en guldmedalje på den fotografiske udstilling i Berlin, specielt for en model der hed "Duchessa", et kamera beregnet både til rullefilm og plader.

På dette tidspunkt kan man roligt sige at August Nagels navn var slået fast som en af de "Store" indenfor kameraproduktion.

Under den første verdenskrig 1914-1918, fremstillede firmaet militære ballon og fly-kameraer, indenfor dette område kunne Nagel se, at der var brug for specialkameraer både til krigsbrug, men sandelig også til civilt formål, her gjaldt det apparater til kartografisk og geografisk brug. Som en anerkendelse for dette arbejde blev Nagel tildelt en æredstitel ved Freiburg universitet, han var da kun 36 år gammel og var blevet Hr. Dr.

I 1918 skrev A.N. en lille bog om "Håndkameraets tilblivelseshistorie", et skrift som i dag er meget eftertraktet af samlere. Skulle nogen være i besiddelse af dette skrift, er en kopi velkommen.

Vi er nu nået frem til året 1919, hvor man blev i stand til at købe kamerafabrikken "Nettel" i Sontheim og et år senere blev firmaet Contessa - Nettel AG, grundlagt med Dr. August Nagel som generaldirektør.

En af de mange interessante modeller i firmaets produktion var det lille "Piccolette" rullefilmkamera til formatet 4x6,5 som kom på markedet i 1920.

Også her havde man tilstræbt en nem og handig konstruktion, især var det, at skifte film blevet virkeligt nemt, noget som publikum hurtigt tog til

Geheim- kamera „Fidelius“

seitlich photographierend!

Mit achrom. Linse **M. 20.—**
 Mit Extra-Rapid-Aplanat **M. 26.50**
 Mit Doppelanastigmat 1:6,8 **M. 67.—**

sig og salget gik strygende. Noget nyt var, at man havde patentet et genialt fremføringssystem ved ilægning af filmen.

I 1923 kom man på markedet med det såkaldte "Ergo" Geheimkamera, (hemmelig). Det lignede et teleskop, så man fik det indtryk, at fotografen betragtede en genstand i "det fjerne". I virkeligheden fotograferede han dog fuldstændig tilsyneladende i en ret vinkel, genstanden. Se side 49.

Den helt store omvæltning skete i 1926, da firmaerne Contessa-Nettel AG - Ernemann, Goertz og Ica blev sammensmeltet til Zeiss Ikon AG med hovedsæde i Dresden og August Nagel som bestyrelsesmedlem og ledende fabriksdirektør.

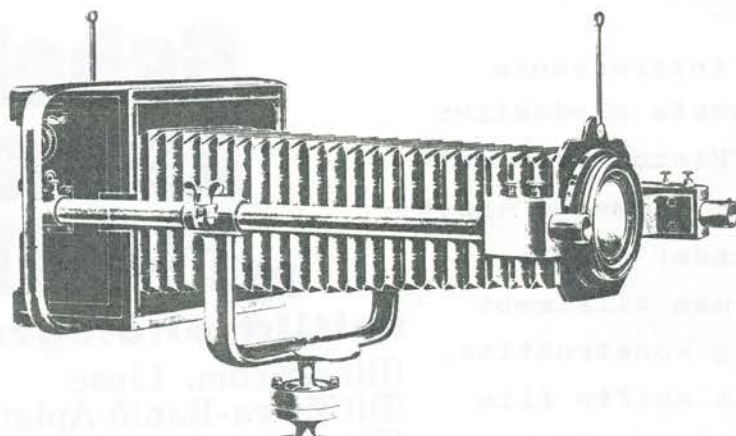
Men hans ubrudte trang til selvstændighed og egen skaberkraft betød, at han 2 år senere opgav sin post og startede igen sit eget firma, under navnet "Dr. August Nagel-fabrik for finmekanik" i

Stuttgart. Den nye fabrik som i 1929 allerede havde 100 medarbejdere fremstillede en bred vifte af plade og rullefilmskameraer. Fra denne fabriks produktion skal her nævnes nogle enkelte.

I 1930 kom "Ranca" et simpelt kompaktkamera til formatet 3x4 - og et år senere det meget nuttede "Pupille" i format 9,6x5, 3x2,7, det blev markedsført med flere forskellige objektiver bl.a. fra Schneider, Leitz og Zeiss med noget der dengang var en sensation, nemlig en compur-lukker.

"Pupille" var en meget tidlig repræsentant for de såkaldte tubuskameraer som først bliver almindelige mere end 20 år senere.

Den største ændring i Nagel-fabrikens historie skulle dog først komme i 1931, da kodak besluttede sig til at fremstille kameraer i Tyskland. Kodak tilbød August Nagel en større sum penge

for fabrikken, men hans betingelser for salget var, at han kunne blive siddende som bestyrelsesformand og at han fortsat kunne få lov til at lede fabrikken.

Den tyske fagpresse kommenterede salget på denne måde i 1933:

"Det største foretagne indenfor fotografiets område har sikret Dr. August Nagels arbejdskraft for eftertiden. Dr. Nagel blev bestyrelsesformand for kodak AG, og ledelsen for disse datterselskaber blev lagt i hans hånd".

Vi er nu inde i en periode med stor depression og de fleste andre fabrikker måtte sætte tempoet ned, hvorimod kodak AG var i stand til, at gøre det modsatte, ja man kunne endda ansætte flere medarbejdere. Men der var stadig farer som lurede lige om hjørnet. En af disse var Oscar Barnack og hans legendariske Leica.

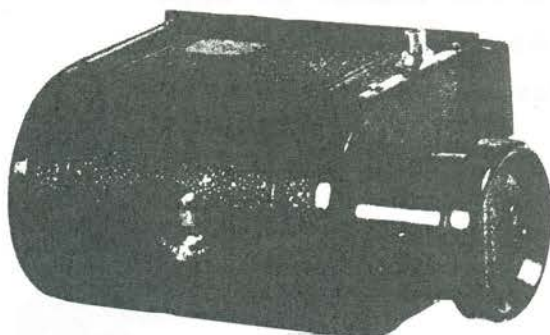
Ganske vist satte priser snævre grænser for antallet af solgte kameraer. Men igen tog August Nagel kampen op, og gav ordre til, at fremstille et lille og ikke mindst prisbilligt kamera, hvilket førte frem til produktionen af det første "Retina".

Vi er nået frem til 1934, og Retina går ud på markedet til en pris der virkelig var konkurrencedygtig. 75 tyske mark blev den solgt for. I årene 1934 til 1939 blev der fremstillet over 250.000 kameraer. Denne enorme succes blev efterfulgt af nye og sideløbende modeller, dog ændredes de så meget hen af vejen, at en del af den oprindelige målsætning gik tabt. Men dette er en helt anden historie. I 1939 har firmaet nået sit højdepunkt, og i forbindelse med den anden verdenskrigs begyndelse, bliver firmaet langsomt overtaget af staten og omstillet til krigsproduktion.

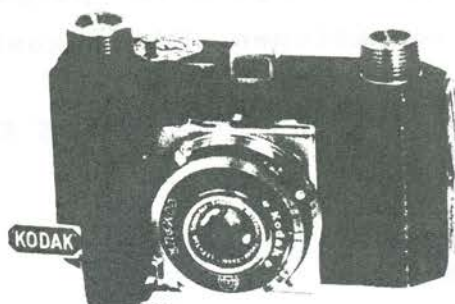
Dr. August Nagel døde den 30. Oktober 1943, midt under krigen, og hermed mistede tysk kameraindustri en af sine betydeligste konstruktører.

"Historisk set var Kodaks Retina kamera af større betydning i udviklingen af 35 mm fotograferingen end Leica-kameraet, som sidst i tyverne fremkaldte småbilledrevolutionen".

Zauber der Kamera". F.B.

13 Nettel, Sontheim
Argus-(Ergo-)Geheimkamera für Platten 4,5×6 cm,
Zeiss Tessar 4,5/55, Spezial-Weitwinkelsucher
Baujahr: 1911
Preis: 235 Goldmark

27 Kodak, Dr. August Nagel, Stuttgart
Retina I für 35-mm-Kinofilm, Negativ-Format
24×36 mm, Xenar 3,5/50, Grundmodell aller folgenden Retina-Typen
Baujahr: 1934/35
Preis: 75 Reichsmark

DET NÆSTE NUMMER AF "OBJEKTIV" KOMMER TIL APRIL 1983.

I DETTE FORÅRSNUMMER VIL DER VÆRE MANGE INTERESSANTE EMNER AT LÆSE OM.

Dansk Fotohistorie:

Den kommende generalforsamling.

- ⊙ samt "Nyt fra bestyrelsen".

NORKA-HANSEN. (Jens P. Hansen.)

- ⊙ Et møde med denne i 1967.
Af F. Berendt.

Hvem var Sigvart Werner?

- ⊙ Danmarks største naturfotograf.
Af F. Berendt.

Laterna magica. (Tryllelygten)

- ⊙ Opfundet i året 1640.
Af F. Berendt.

- ⊙ PANORAMAFOTOGRAFIENS HISTORIE.
af Niels Resdahl Jensen.

- ⊙ Det første "FARVEBILLEDE" i objektiv.
Et besøg hos Leif Preus. Horten.

Billederne fra Andrés ballongfærd.

- ⊙ Hvordan man forsøger at redde disse gamle film.
Af Sigfred Løvstad.

- ⊙ "Daguerre-tåbi". En historie.
Af Torben Lind.

Avisudklip er feltråbet til alle medlemmer af D.F.S. Ethvert udklip, stort eller lille der omhandler fotohistorie i en eller anden form som kommer et medlem for øje - er "pligtig" til at fremsende dette til redaktionen. Uden omkostninger for denne.

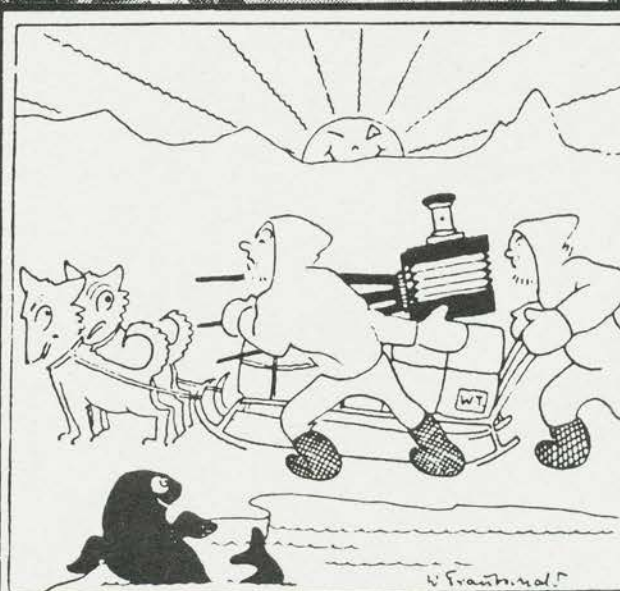
TAK.

F.B.

God jul og godt nytår.

SÅ FLYTTER VI 20 skridt hen af gaden

*Belm Nordpolforschen
macht Verdruß,
wenn allzuviel man
schleppen muß.*

Se i øvrigt vore 4 vinduer med endnu flere gode tilbud
Mange fine tilbud i mørkekammerudstyr, optik, filmsoptagere, kameratilbehør og spejreflex

NJAL FOTO

»foran på Amager«
BUS 12-32-35-40
lige til døren

TOPPRIS FOR DERES BRUGTE KAMERA

NJALSGADE 20 · 54 55 90

Pige fra Blivands-Hug.
Foto: Kevffe.

Med venlig hilsen
PHOTOGRAFICA
Skindergade 41 · Tlf. 01 - 12 62 52